

**Univerzita Karlova**

**1. lékařská fakulta**

**Studijní program: Specializace ve zdravotnictví**

**Studijní obor: Adiktologie (kombinovaná)**



**Jitka Debnárová**

**Obsahová analýza evropských harm reduction  
časopisů určených uživatelům nelegálních  
návykových látek**

**Analysis of European Harm Reduction magazines targeting illegal addictive  
substances users**

**Diplomová práce**

**Vedoucí práce: Mgr. Roman Gabrhelík, Ph.D.**

**Praha, 2016**

### **Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 5.12.2016

Jitka Debnárová

### **Identifikační záznam**

DEBNÁROVÁ, Jitka. Obsahová analýza evropských harm reduction časopisů určených uživatelům nelegálních návykových látek. [Analysis of European Harm Reduction magazines targeting illegal addictive substances users]. Praha, 2016. ? s., ? příl. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN 2016. Vedoucí závěrečné práce Mgr. Roman Gabrhelík, Ph.D.

## **Poděkování**

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce, Mgr. Romanovi Gabrhelíkovi, Ph.D. za jeho podporu, laskavý přístup, trpělivost a cenné připomínky, které mi pomohly při zpracování této práce. Děkuji také MUDr. Viktorovi Mravčíkovi, Ph.D. a Mgr. Barboře Orlíkové, za poskytnutí velmi cenných kontaktů, důležitých pro realizaci této práce.

## **Abstrakt**

*Východiska:* Tato diplomová práce se zabývá obsahovou analýzou evropských harm reduction časopisů určených uživatelům nelegálních návykových látek vyjma marihuany. Výzkumný soubor tvoří 11 časopisů, jednotným kritériem pro jejich výběr byla podmínka, že bude zpracováno 1. číslo vydané v roce 2015. U všech časopisů bylo sledováno 29 proměnných. Tato práce byla inspirována článkem Jany Reekers (Adiktologie, 2012), kde se autorka pokusila zmapovat časopisy pro uživatele drog v celém světě.

*Cíle:* Cílem studie je mapování časopisů určených uživatelům nelegálních návykových látek, které jsou vydávány v Evropě. Práce nezahrnuje časopisy určené uživatelům marihuany. Dále pak popsat časopisy z hlediska formálních kritérií a provést jejich obsahovou analýzu.

*Metody:* V této studii byl použit jeden ze základních typů výzkumu v kvalitativním přístupu a sice analýza dokumentů. Získaná data byla zpracována pomocí Manuálu kódování tištěných sdělení o návykových látkách a tématech s nimi spojených: Aplikace pro kódování časopisů určených problémovým uživatelům nelegálních návykových látek (Gabrhelík et al., 2012). Celkem bylo identifikováno 14 časopisů, analyzováno bylo pouze 11 časopisů.

*Výsledky:* V Evropě bylo identifikováno 14 časopisů, které jsou vydávány pro uživatele návykových látek (vyjma uživatelů marihuany) v Evropě. Základní výběrový soubor tvoří 11 časopisů. Z hlediska obsahu byla zastoupena nejčastěji témata bezpečnější aplikace drog, krví přenosné infekce a bezpečný sex, dále pak doporučení a informace o léčbě, drogová scéna a příběhy samotných uživatelů.

*Závěry:* Jedná se o první studii tohoto druhu. Naše zjištění lze využít při tvorbě nových, ale i stávajících časopisů. Toto téma je velmi obsáhlé a tak poskytuje prostor pro další výzkum.

*Klíčová slova:* návykové látky – časopisy – harm reduction – uživatelé návykových látek

## **Abstract**

*Starting point:* The subject matter of this degree work is Analysis of European Harm Reduction magazines targeting illegal addictive substances users with the exception of marihuana. The research complex is formed from 11 magazines. The common criteria for their selection was a processing of the first number published in 2015. Twenty-nine variables were monitored in all magazines. This work was inspired by Jany Reekers' article (Adiktologie, 2012) where the author tried to map out magazines for addictive substances users all over the world.

*Aims:* The object of this study is to map out magazines for illegal addictive substances users which are published in Europe. The magazines for marihuana users are not subsumed in this work. The further object is to detail the magazines from the viewpoint of formal criteria and do their content analysis.

*Methods:* The analysis of documents, one of the basic types of the research in qualitative approach was used in this study. Acquired data was processed via Coding manual of the printed report about addictive substances and themes which involve them: The application for magazines coding which are given for problem illegal addictive substances users (Gabrhelík et Al., 2012). The basic research complex consisted of 11 magazines, 14 magazines were identified.

*Results:* In Europe were identified 14 magazines, which are issued for drug users (except marijuana users). Basic sample consists of 11 magazines. In terms of content was the most represented topics safer drug use, blood-transmitted infections and safe sex, as well as advice and information about treatment, drug scene and stories from users themselves.

*Conclusions:* This is the first study of its kind. Our findings can be used in creating new and existing magazines. This topic is very extensive and thus provides space for further research.

*Key words:* addictive substances-magazines-harm reduction-addictive substances users.

## OBSAH

ÚVOD .....	8
1. HARM REDUCTION .....	9
1.1 DEFINICE A VYMEZENÍ POJMU .....	9
1.2 PRINCIPY HARM REDUCTION .....	9
1.3 SLUŽBY HARM REDUCTION .....	12
1.3.1 ZÁKLADNÍ SLUŽBY HARM REDUCTION .....	13
1.3.2 VÝMĚNA INJEKČNÍHO MATERIÁLU .....	14
1.3.3 DOPLŇKOVÉ SLUŽBY HARM REDUCTION .....	16
1.3.4 APLIKAČNÍ MÍSTNOSTI .....	17
1.3.5 TIŠTĚNÉ VZDĚLÁVACÍ MATERIÁLY .....	18
1.4 HARM REDUCTION PROGRAMY V ČESKÉ REPUBLICE .....	19
1.5 KRITIKA HARM REDUCTION .....	21
2. MÉDIA .....	22
2.1 ČASOPIS .....	23
2.1.1 VZHLED ČASOPISU .....	23
2.1.2 FORMÁT .....	24
2.1.4 TYPOGRAFIE .....	26
2.1.5 BARVA .....	27
2.1.6 OBÁLKA A TIRÁŽ .....	28
2.1.7 VYUŽITÍ OBRAZŮ .....	29
3. OBSAHOVÁ ANALÝZA .....	29
4. VÝZKUMNÝ CÍL .....	30
4.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY .....	30
4.2 POUŽITÉ METODY .....	30
5. VÝZKUMNÝ SOUBOR .....	31
5.1 VÝZKUMNÝ NÁSTROJ .....	32
6. ANALÝZA DAT .....	33
6.1 POPIS SOUBORU .....	34
6.1.2 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU INTOXI .....	35
6.1.3 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU STORMÍK .....	36
6.1.4 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU STREET MAGAZINE .....	37
6.1.5 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU DROGENKURIER .....	38
6.1.6 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU HARLEKIN .....	39
6.1.7 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU MAGAZYN MNB .....	40
6.1.8 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU ASUD JOURNAL .....	42
6.1.9 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU ALTER EGO .....	43
6.1.10 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU WETURI .....	44
6.1.11 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU DRUGS-POLICIES AND PRACTICES .....	45
7. VÝSLEDKY .....	46
7.1 ČASOPISY .....	46
7.2 TECHNICKÁ DATA .....	48
7.3 OBSAHOVÁ DATA .....	49
8. DISKUSE A ZÁVĚR .....	53
Použitá literatura: .....	57
PŘÍLOHY:	
Příloha 1	
Příloha 6	

## ÚVOD

Žijeme v době, kdy se nejvyšší hodnotou stávají informace. Jelikož nejsme schopni vše zachytit svými smysly, musí existovat prostředky, které nám zprostředkovávají informace a poznání. Tyto prostředky k nám přinášejí mediovaná sdělení a jejich zprostředkovateli jsou média. Postupem času a s rozvojem techniky se média mění a zásobují nás čím dál tím větším množstvím různých informací, které je zapotřebí organizovat (Mejsnar, 2007).

Podle Jiráka a Köpplové (2007) mají média významný dopad na jednotlivce a tím také na celou společnost. Ovlivňují chování, postoje či názory, rozšiřují obzory poznání, vzdělávají, ovlivňují životní styl a tím také zdraví. Na druhou stranu mohou také děsit, vyvolávat napětí, navádět ke společensky nežádoucímu jednání a uvádět v omyl. Jejich účinek na společnost a jednotlivce je tedy významný.

V této práci bych se ráda zaměřila na média, konkrétně časopisy, které jsou určeny uživatelům nelegálních návykových látek. Velmi zajímavý je článek, který napsala Jana Reekers (2012) v rámci dlouhodobé stáže v Terénních programech Sananim, a který vyšel v jednom z čísel časopisu Adiktologie. Autorka hledala podobné časopisy pro uživatele drog v celém světě, kontaktovala vydávající organizace a požádala je o základní informace o jejich časopisech. Cílem její práce bylo zmapovat co nejvíce časopisů pro uživatele drog, a tím umožnit větší spolupráci, jako třeba výměnu materiálů, především grafiky. Cílem této práce je zmapovat časopisy pro uživatele nelegálních látek v Evropě, vyjma časopisů primárně určených uživatelům marihuany a provést jejich obsahovou analýzu.



## 1. HARM REDUCTION

### 1.1 DEFINICE A VYMEZENÍ POJMU

Termín „harm reduction“ (dále pak jako HR) v doslovném překladu znamená „snižování poškození nebo snižování škod“. Podle Janíkové (in Kalina, 2015, str. 272) je používán v mnoha slovních spojeních: „*HR jako pilíř protidrogové politiky, program výměny jehel jako přímá intervence směrem ke klientovi, která se týká bezpečnějšího užívání drog, apod.*“ Termín označuje především přístup, kterým můžeme nahlížet drogovou problematiku.

Za harm reduction označujeme koncepce, programy a činnosti směřující primárně k minimalizaci nepříznivých zdravotních, sociálních a ekonomických dopadů užívání legálních a nelegálních psychoaktivních látek, aniž by nutně docházelo ke snižování jejich spotřeby. HR je prospěšné nejen pro uživatele drog, ale i pro jejich rodiny a tím také pro celou společnost (IHRA, 2010).

Podle Janíkové (in Kalina, 2015) můžeme v užším pojetí HR definovat jako soubor praktických strategií, které snižují negativní dopady užívání drog, a zahrnuje spektrum strategií od bezpečnějšího užívání po strategie vedoucí k abstinenci. HR strategie pracují s klienty „tam, kde právě jsou“ a zaměřují se tak na okolnosti užívání drog i na užívání samotné.

Janíková (In Kalina, 2008) uvádí, že pojem „*harm reduction*“ je nejčastěji používaným pojmem. V literatuře jiných zemí můžeme však nalézt jiné pojmy, jako např. „*risk reduction*“ nebo „*harm minimisation*“ (minimalizace poškození). Výraz „*risk*“ se někdy používá jako náhradní slovo „*harm*“, jde především o chvíle, kdy není „*harm*“ jasně měřitelné. Nicméně výraz „*harm reduction*“ je nejrozšířenější.

### 1.2 PRINCIPY HARM REDUCTION

Základní charakteristikou tohoto pohledu je pragmatičnost. Místo toho, aby usiloval o absolutní vymáčení drog a jejich užívání, což je podle historické zkušenosti neproveditelné, snaží se o snížení negativních důsledků tohoto chování. Zaměřuje se tedy na klientovi potřeby a stabilizaci jeho životního stylu. Model HR upřednostňuje zdraví a osobní zodpovědnost před pronásledováním a bezohledným trestáním Hrdina (in Kalina, 2003).

Janíková (in Kalina, 2015) mimo pragmatičnosti rozšiřuje principy HR ještě o *humanistické hodnoty* (akceptování rozhodnutí člověka drogy užívat, což ovšem neznamená schvalování užívání), *zaměření na poškození* (v některých případech může být snížení dávek účinnou formou HR, jindy může být efektivní změna ve způsobu užívání drogy), *zvažování nákladů a přínosů* (uplatňován proces identifikace, měření a posouzení problémů spojených s užíváním – hodnocení nákladů a přínosu intervencí) a *zaměření na bezprostřední cíle* (programy vytvářejí cíle, které reagují na aktuální potřeby klientů). Harm reduction se soustřeďuje na příčiny rizik a negativních důsledků. Při nastavování intervencí realizovaných v rámci HR tak, aby minimalizovaly konkrétní rizika a škody. Je nutné zohledňovat faktory, které mohou u jednotlivých klientů mimořádně zvyšovat jejich zranitelnost – například nízký věk, pohlaví atd.

Dalším důležitým principem je vyvíjení koncepcí a jejich provádění v praxi na základě nejspolehlivějších vědeckých poznatků, jež jsou aktuálně k dispozici. Většina realizovaných opatření je finančně nenáročná, snadno realizovatelná a má silný dopad na zdraví jednotlivců i celé společnosti IHRA (2010).

Hrdina (in Kalina, 2003) uvádí, že model HR má na zřeteli ochranu celé společnosti před negativními dopady užívání drog a souvisí tedy se strategií ochrany veřejného zdraví „*Public Health*“, která je zaměřená na celou populaci, než na jedince.

Cílem ochrany veřejného zdraví je omezení zdravotně škodlivých jevů v populaci. V oblasti závislostí se *public health* přístup soustředí na to, aby se v populaci nešířilo závislostní chování, a zejména s ním spojené infekční choroby. O samotného nositele zdravotního ohrožení se příliš nezajímá. Na rozdíl od přístupu *harm reduction*, který sleduje nejen prospěch společnosti, ale především i prospěch klienta Kalina (2015).

V metodickém pokynu, vydaném ECDC A EMCDDA je uvedeno, že podpora zdraví je proces, umožňující jednotlivcům i společnosti jako celku, zlepšit své možnosti ovlivnit determinanty zdraví, a tím přispívat k posilování zdraví. Podpora zdraví nespočívá jen v edukaci a podpoře, ale zahrnuje také poradenství v oblasti snižování rizik. Vzdělávání v oblasti podpory zdraví by měla zohledňovat genderová a kulturní specifika, být poskytována v různých jazycích a za využití přizpůsobených výrazových prostředků, s nimiž budou

uživatelé obeznámeni a jimž dobře porozumí. Vedle tištěných materiálů by měly existovat také vizuální a interaktivní edukační nástroje. Osoby zodpovědné za realizaci aktivit v oblasti podpory zdraví by měly být speciálně vyškoleny v tom, jak poskytovat zdravotní osvětu. Je důležité mít na paměti, že intervence v oblasti podpory zdraví je třeba často konkrétně přizpůsobit specifické situaci daného člověka, např. s ohledem na jeho duševní zdraví (WHO, 1986).

Rozsah služeb harm reduction definuje Gerra (2009) jako širokospektré, zahrnující mnoho různých intervencí v odlišných prostředích, či zaměřujících se na specifické cílové skupiny. Pro dosažení cílové skupiny aktivních uživatelů nelegálních návykových látek existují různé strategie v rámci harm reduction. Jde především o informování a vzdělávání aktivních uživatelů návykových látek. V následující tabulce jsou uvedeny příklady HR intervencí u legálních a nelegálních návykových látek.

**Tab. 1: Příklady HR intervencí u legálních a nelegálních návykových látek**

Nelegální drogy	Alkohol	Tabák
Výměnné programy jehel a stříkaček	Distribuce alkotesterů na akcích zábavy	Elektronická cigareta
Očkování (VHB, VHA)	<i>Safe bars</i> – nerozbitné sklenice, zakulacené hrany nábytku, pevně instalované židle atd.	Šňupací či žvýkací tabák, snus (vhlký tabák)
První pomoc, distribuce naloxonu	Informace o přibližné hladině alkoholu v krvi pomocí sms či webové aplikace	Cigaretové filtry
Substituční programy, preskripce preparátů	Kampaň „ <i>Domluvený</i> “ řidič – člověk, který celý večer nepije a odváží kamarády z akce autem domů	Nikotinové náplasti, žvýkačky
Testování obsahu drog	Prokládání alkoholických nápojů nealkoholickými, doporučení nepít nalačno	Vaporizace pro kuřáky marihuany

**Zdroj:** Janíková (In Kalina, 2015).

Principy HR se uplatňují především ve službách zaměřených na uživatele drog. Jejich hlavním přínosem je, že podnítily vznik nízkoprahových zařízení, výměnných programů a substitučních programů Hrdina (in Kalina, 2003).

### 1.3 SLUŽBY HARM REDUCTION

Hrdina (in Kalina, 2003) uvádí *nízkoprahový přístup* jako další důležitý princip uplatňující se v HR. Jedná se o službu, která je založená na principu snížení rizika, je přístupná komukoliv bez dalších požadavků a omezení s cílem oslovit svou nabídkou co nejvíce lidí (nejen klientů, jejich rodinných příslušníků, ale i ostatních lidí v komunitě). Měla by být pro všechny snadno dostupná. Program je tvořen tak, aby nestavěl bariéry mezi uživatele a danou službu.

Janíková (in Kalina, 2008) zmiňuje, jak je důležité, aby uživatelé i rodinní příslušníci, mohli zůstat v průběhu kontaktu s odborníkem v anonymitě. V pracovní době je zařízení otevřeno, a může do něj v tuto dobu přijít kdokoli, aniž by byl nucen se dopředu objednat, nebo si domlouvat schůzku za konkrétním účelem. Často se stává, že je nízkoprahové zařízení vůbec prvním místem kontaktu uživatele s adiktologickou službou.

Podle Janíkové (in Kalina, 2015, str. 280) *“mají nízkoprahové služby (terénní programy a kontaktní centra) na evropské i národní úrovni v České republice oporu v dokumentech Evropská a Národní strategie protidrogové politiky (2013 – 2020). V obou dokumentech harm reduction tvoří jeden ze čtyř základních pilířů protidrogové politiky (vedle primární prevence, léčby a represe).”*

Nízkoprahová zařízení se věnují minimalizaci zdravotních a sociálních rizik, vytvoření vztahu a vzájemné důvěry mezi nimi a cílovou populací, udržení a posílení motivace k dalšímu postupu v léčbě, při změně životního stylu, přípravě klienta na spolupráci s institucemi návazné léčebné péče, pomoc rodinám a jiným blízkým osobám uživatelů. Specifickými cíly jsou snížení počtu úmrtí v souvislosti s užíváním drog, předcházení kriminalitě, udržení nízkého výskytu infekčních chorob, směřování uživatele k bezpečnějšímu užívání drog, udržení veřejných míst v čistotě, dále pak jde o motivaci klienta k využití dalších služeb pro uživatele drog a k řešení sociální situace a konečně také monitoring

drogové scény za účelem vytvoření efektivních strategií pomoci dané cílové skupiny, Těmínová (In Kalina, 2008).

### 1.3.1 ZÁKLADNÍ SLUŽBY HARM REDUCTION

Mezi standardní služby nabízené uživatelům nelegálních látek můžeme zahrnout například služby, které jsou nejčastěji nabízeny kontaktními centry a terénními programy (Janíková, 2008):

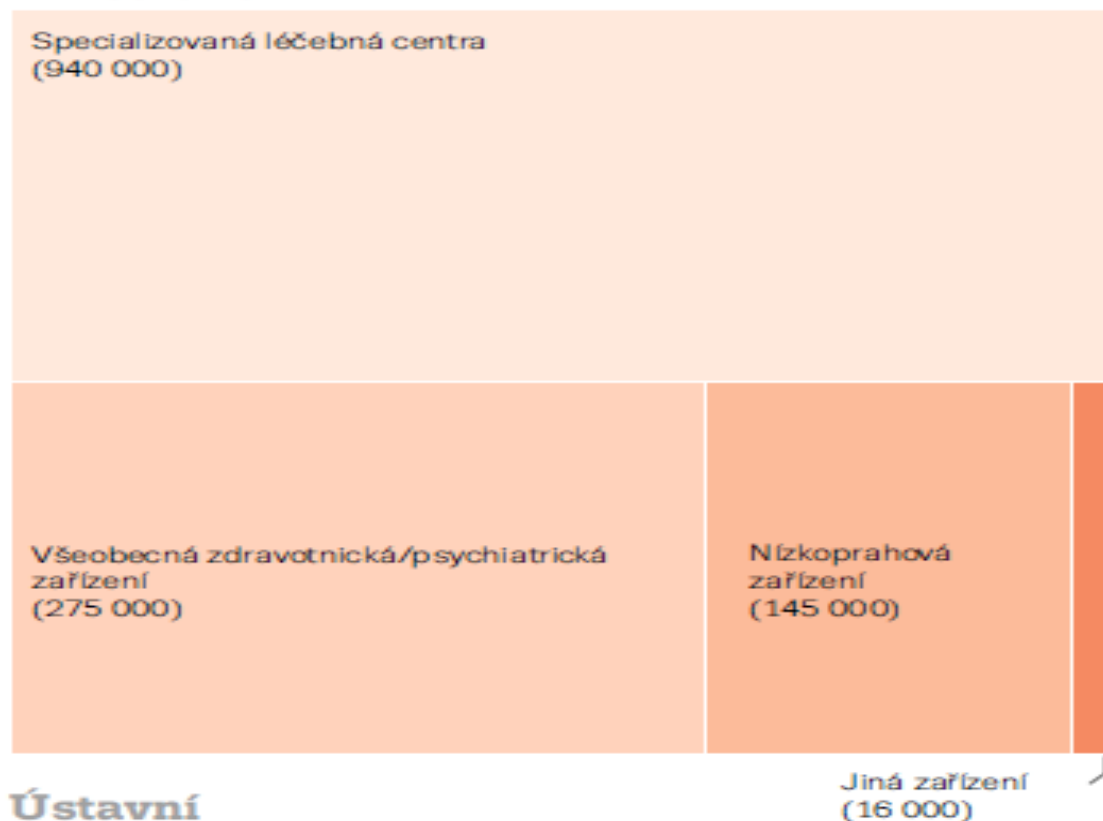
1. *Kontaktní práce* – zde jde především o navázání a prohlubování kontaktu s uživateli drog, získání jeho důvěry, o snižování negativních zdravotních a sociálních dopadů, které jsou spojeny s užíváním drog (informace, nabídka kontaktů a asistenční služby, rizika spojení s užíváním drog, jejich bezpečnější aplikace, prevence předávkování, informace o možnostech léčebné péče, o infekčních onemocněních a bezpečném sexu).
2. *Poradenství* – strukturované informace, které se většinou týkají nástupu do léčebného zařízení, nebo situační poradenství.
3. *Výměnný program* – výměna injekčního náčiní a parafernálií.
4. *Základní zdravotní péče* – základní ošetření drobných poranění, lehčích forem abscesů, běžných virových onemocnění.
5. *Testování* na HIV, HVB a HVC.
6. *První pomoc* a neodkladná péče.
7. *Doplňkové služby* (hygienický, potravinový a vitamínový servis).

Těmínová (In Kalina, 2008) rozšiřuje služby ještě o motivační trénink, poradenství pro rodinné příslušníky, krizovou intervenci a sociální práci.

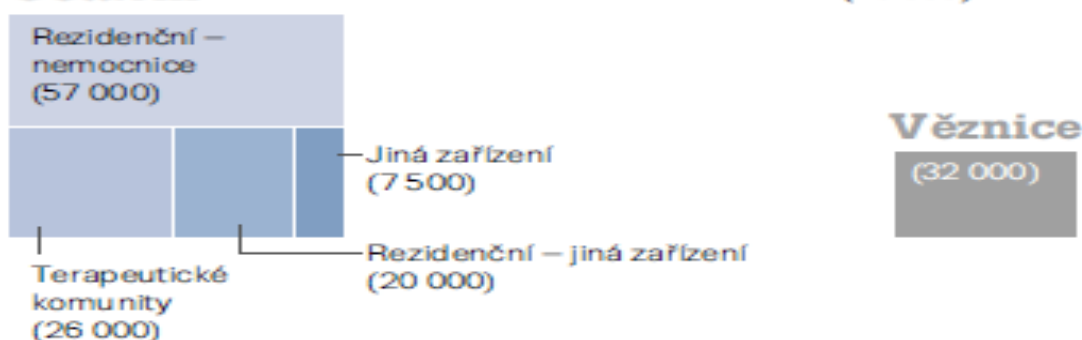
**Tab. 2: Počty klientů v léčbě drogové závislosti v Evropě v roce 2014, podle typu zařízení.**

V Evropě je léčba drogové závislosti většinou poskytována v ambulantních zařízeních, přičemž největším poskytovatelem z hlediska počtu léčených uživatelů jsou specializovaná ambulantní centra. Druhým největším poskytovatelem jsou zdravotnická zařízení, kam řadíme ordinace praktických lékařů, které v některých velkých zemích jako Německo a Francie plní významnou úlohu v systému substituční léčby závislosti na opioidech. Dalším typem služby jsou nízkoprahová zařízení, ve kterých bylo v roce 2014 léčeno 145 000 klientů. V jiných zemích, například ve Slovinsku a Finsku, mohou v poskytování ambulantní léčby hrát ústřední úlohu centra duševního zdraví. Menší část léčby drogové závislosti je v Evropě poskytována v nemocničních zařízeních, jako jsou nemocniční rezidenční centra (např. psychiatrické léčebny, v České republice psychiatrické nemocnice), terapeutické komunity a centra pro specializovanou rezidenční léčbu. Relativní význam poskytování ambulantní a ústavní léčby v rámci národních systémů léčby drogové závislosti se mezi jednotlivými zeměmi značně liší.

## Ambulantní



## Ústavní



Zdroj: EMCDDA (2016).

### 1.3.2 VÝMĚNA INJEKČNÍHO MATERIÁLU

EMCDDA (2016) uvádí, že cílené intervence v oblasti HR a v oblasti sexuálního zdraví, jsou velmi důležité při řešení vznikajících problémů, které souvisí s novými vzorci injekčního užívání drog a v oblasti sexuálního chování hlášeného mezi malými skupinami mužů, kteří mají sex s muži. Propojení služeb v oblasti léčby drogově závislých a sexuálního zdraví může být obzvláště důležité vedle poskytování zdravotní edukace a sterilního injekčního náčiní. V následující tabulce můžeme sledovat počty injekčních stříkaček distribuovaných prostřednictvím specializovaných programů ve vybraných státech Evropy.

Tab. 3: Evropská zpráva o drogách: Trendy a vývoj.

Nejvíce stříkaček bylo distribuováno ve Spojeném království (Wales, Skotsko a Severní Irsko) a to 7 199 660 kusů, oproti tomu nejméně na Kypru s počtem 382 distribuovaných stříkaček. Česká republika se v tomto žebříčku umístila na drhém místě v počtu distribuovaných stříkaček a to s počtem 6 610 788 kusů.

	Úmrtí vyvolaná drogami (15–64 let)	Případy infekce HIV připisované injekčnímu užívání drog (ECDC)	Odhad injekčního užívání drog		Injekční stříkačky distribuované prostřednictvím specializovaných programů
Země	počet případů na milion obyvatel (počet)	počet případů na milion obyvatel (počet)	Rok odhadu	počet případů na 1 000 obyvatel	počet
Belgie	9 (66)	1 (11)	2014	2,4–4,9	926 391
Bulharsko	3,1 (15)	6,3 (46)	–	–	417 677
Česká republika	5,2 (37)	1 (10)	2014	6,1–6,8	6 610 788
Dánsko	55,1 (200)	2 (11)	–	–	–
Německo	18,6 (993)	1,4 (111)	–	–	–
Estonsko	113,2 (98)	50,9 (67)	2009	4,3–10,8	2 110 527
Irsko	71,1 (214)	5,4 (25)	–	–	393 275
Řecko	–	9,3 (102)	2014	0,6–0,9	368 246
Španělsko	13 (402)	2,5 (115)	2013	0,2–0,4	2 269 112
Francie	5,4 (227)	1 (64)	–	–	–
Chorvatsko	20,8 (59)	0 (0)	2012	0,4–0,6	196 150
Itálie	8 (313)	2,3 (141)	–	–	–
Kypr	10 (6)	3,5 (3)	2014	0,4–0,7	382
Lotyšsko	10,6 (14)	37 (74)	2012	7,3–11,7	409 869
Litva	44,2 (87)	12,9 (38)	–	–	154 889
Lucembursko	21,1 (8)	29,1 (16)	2009	4,5–6,9	253 011
Maďarsko	3,4 (23)	0,1 (1)	2008–09	0,8	460 977
Malta	6,9 (2)	0 (0)	–	–	314 027
Nizozemsko	10,8 (119)	0 (0)	2008	0,2–0,2	–
Rakousko	21,1 (121)	2,5 (21)	–	–	5 157 666
Polsko	8,5 (225)	1 (37)	–	–	105 890
Portugalsko	4,5 (31)	3,8 (40)	2012	1,9–2,5	1 677 329
Rumunsko	2,4 (33)	7,7 (154)	–	–	1 979 259
Slovinsko	20 (28)	1 (2)	–	–	494 890
Slovensko	3,1 (12)	0,2 (1)	–	–	274 942
Finsko	47,4 (166)	1,3 (7)	2012	4,1–6,7	4 522 738
Švédsko	92,9 (569)	0,8 (8)	2008–11	1,3	203 847
Spojené království (*)	55,9 (2 332)	2 (131)	2004–11	2,9–3,2	7 199 660
Turecko	9,2 (479)	0,1 (10)	–	–	–
Norsko	67,8 (228)	1,4 (7)	2013	2,1–2,9	2 124 180
Evropská unie	<b>19,2 (6 400)</b>	<b>2,4 (1 236)</b>	–	–	–
EU, Turecko a Norsko	<b>18,3 (7 107)</b>	<b>2,1 (1 253)</b>	–	–	–

Při srovnávání úmrtí vyvolaných drogami je potřeba postupovat obezřetně s ohledem na problémy s kódováním, pokrytím a uváděním nižších hodnot v některých zemích.

(\*) Údaje o injekčních stříkačkách se týkají Walesu a Skotska (2014) a Severního Irsku (2013).

Zdroj: EMCDDA (2016).

Mezi nejznámější postupy používané v HR patří výměna použitého injekčního materiálu za sterilní, poskytování informací, kontaktní poradenství a edukace o rizicích. Velmi důležité je i zaměření na bezpečný sex včetně distribuce kondomů. V širším kontextu sem patří i substituční léčba a aplikační místnosti (Janíková, 2008).

### 1.3.3 DOPLŇKOVÉ SLUŽBY HARM REDUCTION

Pod tyto služby zařazuje Janíková (In Kalina, 2015) např. výdejní automaty, ve kterých je distribuován injekční a zdravotní materiál. Tento typ služby byl ve světě zaveden s jediným cílem a to oslovit populaci uživatelů, kteří z nějakého důvodu nechtějí být v kontaktu s pracovníky výměny jehel. V ČR v současné době existují tři automaty, které jsou umístěny na objektech kontaktních center. V ČR jsou také na několika místech nainstalovány sběrné kontejnery na injekční materiál.

Guryčová (2010) uvádí, že v roce 2007 začala probíhat distribuce želatinových kapslí v ČR. Jedná se o požitelný obal, kterým se droga dostane do gastrointestinálního traktu, kde se rozpustí a obsah kapsle je vstřebán přes sliznici do oběhové soustavy. Tyto kapsle jsou také dostupné ve většině lékáren a nabízeny jsou v různých velikostech.

Aplikace drogy prostřednictvím želatinových kapslí je možnou alternativou, nicméně poměrně rizikovou záležitostí vzhledem k možnosti předávkování Termer (2013).

**Tab. 4: Distribuce želatinových kapslí v nízkoprahových programech v ČR v letech 2008 – 2014.**

Z tabulky je patrný postupný nárůst distribuovaných kapslí vyjma roku 2012, kdy došlo k poklesu.

Rok	Počet programů, které odpověděly na dotazník	Programy distribuující kapsle		Počet distribuovaných kapslí (tis.)
		Počet	Podíl (%)	
2008	50	16	32,0	23,9
2009	20	14	70,0	28,6
2010	43	30	69,8	56,9
2011	52	42	80,8	72,6
2012	38	27	71,1	46,8
2013	49	44	89,7	112,8
2014	57	47	82,5	123,1

Zdroj: Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v roce 2014.



### 1.3.4 APLIKAČNÍ MÍSTNOSTI

Podle EMCDDA (2010) se aplikační místnosti nacházejí v Německu, Lucembursku, Nizozemí, Norsku, Španělsku, Švédsku a Švýcarsku, tedy v zemích západní a severní Evropy (viz. následující tabulka). V následujících letech došlo ještě k rozšíření aplikačních místostí do Dánska a Řecka. V Řecku však byla v roce 2014 tato místnost uzavřena. V průběhu roku 2016 měly být otevřeny tzv. „drogové pokoje“ ve Francii, a v témže roce měl být realizován pilotní projekt i ve Slovinsku. Tato zařízení umožňují oslovovat a udržovat kontakt s uživateli drog, kteří nejsou ochotni jejich užívání ukončit. V řadě evropských zemí se aplikační místnosti staly nedílnou součástí nízkoprahových služeb nabízených v rámci léčebného systému EMCDDA (2016).

**Tab. 5: Aplikační místnosti.**

Na mapě jsou žlutě vyznačeny země Evropy, které v rámci nízkoprahových služeb zřídily aplikační místnosti, čísla v červených kruzích znázorňují počty těchto zařízení.



Zdroj: EMCDDA (2016).

### 1.3.5 TIŠTĚNÉ VZDĚLÁVACÍ MATERIÁLY

V rámci HR služeb pro drogové uživatele mají být poskytovány například spolehlivé informace a poradenství, které zahrnuje i časopisy vydávané pro uživatele nelegálních drog. Podle Kaliny (2003) by tyto materiály měly obsahovat rady, návody a vysvětlení, jak drogu aplikovat, jak používat a dezinfikovat náčiní a další čistě technické informace. Tištěné materiály, které tyto informace obsahují, jsou zcela specifické. Vzhledem k této skutečnosti, musí být omezena jejich distribuce na okruh klientů, pro které jsou primárně určeny. Dostanou-li se mimo tuto cílovou skupinu, např. do škol, vyvolávají senzaci, pobouření a obviňování, že jsou studenti naváděni k užívání návykových látek. Z poradenských a vzdělávacích aktivit v rámci HR by se však nemělo ztratit citlivě vysílané a citlivě dávkované poselství, že je lepší brát drogy bezpečně než nebezpečně, a vždy by mělo obsahovat informaci, že je lepší nebrat drogy vůbec.

Staníček (2009) řadí do vzdělávacích materiálů pro injekční uživatele drog:

1. *informační lístky o terénním programu a jeho dalších službách snižování rizik*
2. *letáky o brožury, které informují a edukují o tématech přenosných nemocí*
3. *informace zdravotního, sociálního a právního rázu*

Informační letáky a brožury o bezpečném brání, tvoří nedílnou součást vybavení všech tašek a batohů terénních pracovníků a najdeme je ve většině místností kontaktních center. Tyto tištěné informace jsou v praxi často jediným písemným a obrázkovým materiálem, který má uživatel návykových látek k dispozici. Na základě potřeby předávání ucelených informací, vznikají časopisy pro uživatele nelegálních látek Herzog a Termer (2010).

Gabrhelík (2013) uvádí, v rámci přístupu HR jsou používány různé strategie, jak oslovit a pracovat s uživateli nelegálních návykových látek. Zejména u injekčních uživatelů představují časopisy platformu vhodnou pro komunikaci, informování a edukaci. Všechny intervence by měly být založeny na dobré praxi a nejnovějších vědeckých zjištěních. Dále pak monitorovány a konstantně evaluovány, realizovány na odborné úrovni (profesionály) a používány pouze pokud jsou efektivní, (Konference Terénní a nízkoprahové programy, 2013.)

Na základě dlouhodobé praxe časopisu Dekontaminace a četných zpětných vazeb od uživatelů drog se jeví, že texty, které mají potenciál oslovit širší skupinu uživatelů, by měli splňovat následující kritéria, Herzog a Termer (2010):

1. *atraktivní grafická podoba (design), rozlišení textu, obrázky, fotografie*
2. *stručná forma sdělení a sumarizace základních informací*
3. *stylizace formou komiksu, plakátu atd.*
4. *informace o nejružnějších typech onemocnění by měly být podpořeny fotografiami konkrétních projevů (tzv. otřesné záběry)*
5. *texty s označením, že pocházejí od samotných uživatelů drog*
6. *humorná nebo brutální stylizace, která probouzí “někdy poněkud apatické čtenáře” z letargie*

#### **1.4 HARM REDUCTION PROGRAMY V ČESKÉ REPUBLICCE**

Jednou z hlavních oblastí české protidrogové politiky je snižování rizik spojených s užíváním návykových látek. V České republice tvoří základ této sítě služeb v oblasti HR nízkoprahová kontaktní centra a terénní programy. Ve velmi omezené míře jsou v ČR realizovány také programy určené uživatelům drog v prostředí noční zábavy (NMS Výroční zpráva o stavu ve věcech drog, 2016). Aleš Herzog v publikaci Streetwork! Dobrá praxe 2015 poukazuje na fakt, že ve vyspělých zemích mají výrazný podíl na realizaci kontaktní práce vrstevníci. Jedná se o tzv. “peer work”. Zatímco v ČR je tato služba poskytována ve větší míře profesionálními pracovníky bez zkušenosti drogové závislosti.

Podle Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti (dále jako NMS) působilo na území České republiky v roce 2014 celkem 105 nízkoprahových programů, z toho 54 kontaktních center a 51 terénních programů. V témže roce 2014 bylo v kontaktu s nízkoprahovými programy 40 300 uživatelů drog. Nejčastěji vyhledávali pomoc uživatelé pervitinu (26 500 klientů), dále pak uživatelé opiátů/opioidů (7 500 klientů) a konopných látek (2 500 klientů). Uživatelé, kteří aplikují drogu injekčně tvoří celkem 75 – 80% klientů. Zajímavý je také údaj, že 1/3 klientů nízkoprahových služeb tvoří ženy.

Tab. 6: Uživatelé návykových látek v kontaktu s nízkoprahovými programy v ČR v letech 2006 – 2014.

V tabulce můžeme pozorovat neustálý nárůst kontaktů uživatelů pervitinu s nízkoprahovými programy. Oproti klesajícímu počtu kontaktů ze strany uživatelů opioidů, který se od roku 2012 snižuje. V celkovém součtu uživatelů drog je patrný zvyšující se nárůst kontaktů s nízkoprahovými službami od roku 2012.

Kraj	Kontakty celkem	První kontakt	Výměnný program	Individuální poradenství	Krizová intervence	Zdravotní ošetření
Hl. m. Praha	143 884	1 997	116 100	6 121	150	6 170
Středočeský	17 813	680	11 223	856	36	163
Jihočeský	23 056	1 167	13 666	1 630	145	392
Plzeňský	24 014	933	11 024	2 388	110	277
Karlovarský	31 574	933	18 090	717	34	163
Ústecký	87 861	3 903	54 586	2 256	156	1 355
Liberecký	18 380	479	9 385	2 524	35	43
Královéhradecký	11 191	299	5 597	478	31	32
Pardubický	3 979	149	1 693	133	14	9
Vysočina	9 707	262	3 622	1 190	24	101
Jihomoravský	27 223	1565	13 875	2 625	112	656
Olomoucký	26 086	1 272	7 502	3 430	106	1 761
Zlínský	16 959	327	5 624	1 492	35	183
Moravskoslezský	34 987	924	20 224	5 068	284	411
<b>Celkem ČR</b>	<b>476 714</b>	<b>14 890</b>	<b>292 211</b>	<b>30 908</b>	<b>1 272</b>	<b>11 716</b>

Zdroj: Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v roce 2014.

Podle NMS (2014) si v roce 2014 injekční uživatelé, kteří využili nízkoprahových zařízení, vyměnili průměrně 200 kusů injekčního náčiní. Množství distribuovaného materiálu se dlouhodobě zvyšuje. Celkem bylo distribuováno v České republice 6,6 miliónů kusů injekčních stříkaček. Výměna materiálu je v ČR doplňována distribucí aluminiové fólie určené ke kouření heroinu a želatinových kapslí, které jsou určené k perorální aplikaci jako možné alternativy injekční aplikace drog, především pervitinu. Terénní programy byly doplněny o výdejní automaty na stříkačky a injekční materiál, které byly umístěny při kontaktních centrech v Plzni, Kolíně a Strakonici. Ve třech automatech bylo vydáno celkem 16 719 kusů injekčních stříkaček. Počty vydaných injekčních stříkaček v jednotlivých krajích můžeme sledovat v následující tabulce.

Tab. 7: Počet distribuovaných injekčních stříkaček ve výměnných programech v letech 2005 - 2014 podle krajů.

V tabulce můžeme sledovat, že nejvíce kontaktů probíhá v hlavním městě Praha a to 143 884 kontaktů celkem. Nejméně kontaktů vykazoval Pardubický kraj s celkovým počtem 3 979. V Praze bylo distribuováno 116 100 kusů injekčních stříkaček, nejméně stříkaček bylo distribuováno v Pardubickém kraji s počtem 1 693 kusů. Celkem bylo v České republice v období 2005 – 2014 vyměněno 292 211 injekčních stříkaček.

Kraj	Kontakty celkem	První kontakt	Výměnný program	Individuální poradenství	Krizová intervence	Zdravotní ošetření
Hl. m. Praha	143 884	1 997	116 100	6 121	150	6 170
Středočeský	17 813	680	11 223	856	36	163
Jihočeský	23 056	1 167	13 666	1 630	145	392
Plzeňský	24 014	933	11 024	2 388	110	277
Karlovarský	31 574	933	18 090	717	34	163
Ústecký	87 861	3 903	54 586	2 256	156	1 355
Liberecký	18 380	479	9 385	2 524	35	43
Královéhradecký	11 191	299	5 597	478	31	32
Pardubický	3 979	149	1 693	133	14	9
Vysočina	9 707	262	3 622	1 190	24	101
Jihomoravský	27 223	1565	13 875	2 625	112	656
Olomoucký	26 086	1 272	7 502	3 430	106	1 761
Zlínský	16 959	327	5 624	1 492	35	183
Moravskoslezský	34 987	924	20 224	5 068	284	411
<b>Celkem ČR</b>	<b>476 714</b>	<b>14 890</b>	<b>292 211</b>	<b>30 908</b>	<b>1 272</b>	<b>11 716</b>

Zdroj: Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v roce 2014.

Mezi další služby HR patří například testování infekčních nemocí (HIV, VHB a VHC), prevence předávkování, která je prováděna prostřednictvím poradenství a edukace uživatelů drog. Dále pak ve velmi omezeném množství i preventivní programy na tanečních a hudebních akcích. V České republice nebyly dosud zavedeny ani testovány programy distribuce opioidního antagonisty naloxonu ani aplikační místnosti NMS (2014).

## 1.5 KRITIKA HARM REDUCTION

Stejně jako jiné přístupy, má i harm reduction své zástánce, ale samozřejmě na straně druhé i své odpůrce. Zde uvádím čtyři nejčastěji se objevující postoje, které publikoval Hunt (2003):

1. *Harm reduction nefunguje* – tento výrok se týkal hlavně v počátcích zavádění programů distribuce injekčního náčiní, šlo především nedůvěru efektivit těchto programů vzhledem k šíření HIV. Janíková (In Kalina, 2008) uvádí, že bylo provedeno 42 studií, z nichž 28 potvrdilo pozitivní efekt a 14 studií nenašlo asociaci ani kombinaci pozitivního či negativního efektu, což je velmi jasné

potvrzení o efektivitě těchto programů. Výzkumy dále potvrdily, že tyto programy nezvyšují užívání drog, nebrání nástupu do léčby ani nezvyšují počet injekčních stříkaček v ulicích.

2. *Harm reduction udržuje uživatele návykových látek ve “slepé uličce”* – výrok se týká úvahy o tom, že harm reduction umožňuje užívání drog a nenechá tak uživatele spadnout až na samotné dno, což by mohlo mít za následek, že se zbaví svého návyku. Tento názor vyvrací literatura, která operuje s výsledky substituční léčby metadonem. Substituce byla srovnávána s jinými formami léčby (placebo, léčba bez podávání léku, detoxifikace). Substituční léčba metadonem vyšla lépe co do udržení klientů v léčbě a snížení užívání heroínu. Výhodou je i finanční stánka.
3. *Harm reduction podporuje užívání drog* – tím, že lidé, kteří drogy neberou, začnou drogy užívat proto, že vidí užívání drog jako “bezpečné”. Harm reduction vysílá špatný signál a tím tak podkopává snahu primární prevence. Základním poselstvím harm reduction přístupu je, že všechny drogy jsou potenciálně škodlivé, ale jejich škodlivost lze do jisté míry snížit.
4. *Harm reduction je “trojský kůň” pro reformu drogové legislativy* – někteří jedinci jsou přesvědčeni, že skrytým cílem HR je dosažení reformy protidrogové politiky a zákonů, které usiluje o legalizaci drog. Někteří zastánci HR jsou pro reformy v této oblasti, zároveň však mnoho odborníků takové návrhy nepodporuje.

## 2. MÉDIA

Podle Jiráka a Köpplové (2007) patří pojem *média* mezi nejpoužívanější pojmy současné doby. Tento pojem je používán napříč mnoha obory, v nejrůznějších souvislostech a významech. Je používán v mnoha profesích např. v sociologii, psychologii, žurnalistice a politice. Když mluvíme o médiích, máme na mysli především tisk, rozhlas a televizi, význam tohoto slova je však širší. Slovo „*médium*“ pochází z latiny a jeho význam je prostředek, prostředník a zprostředkující činitel. Obory, které se věnují různým projevům komunikace, označují tímto pojmem něco, co zprostředkovává někomu nějaké sdělení jako „*komunikační médium*“.

Bednář (2012) dělí ve své knize média na odborná a specifická, dále pak na média, která poskytují obecné zpravodajství a publicistiku:

1. *média obecného zpravodajství a publicistiky* – např. deníky, společenské a politické časopisy, které poskytují pravidelné zpravodajství a publicistiku, dále pak televizní a rozhlasové stanice. Jedná se o média, která jsou určena široké cílové skupině.
2. *odborná média* – např. ekonomický časopis, měsíčník o rockové hudbě, tiskovina určená lékařům a zdravotníkům. Tato média poskytují informace na vysoké věcné a faktické úrovni skupině příjemců, která je dovede využít.
3. *média specifická* – např. časopis věnovaný homosexuální komunitě, seniorům nebo zdravotně postiženým. Tato média jsou určena cílové skupině lidí, které je médium primárně určeno, přičemž se snaží svým obsahem uspokojit co nejširší škálu potřeb daného publika.

## 2.1 ČASOPIS

Dle elektronické Wikipedie můžeme časopis definovat takto: „*Časopis je periodická publikace (opakovaně vycházející tiskovina) určená pro skupinu čtenářů, kteří mají určitý společný zájem nebo více takových zájmů.*“ Časopis může mít v tištěné formě různé formáty, nebo vycházet jako online publikace. V souvislosti s časopisy se v literatuře setkáváme se slovem „*layout*“, což v Anglickém jazyce znamená plán nebo rozvrh. Tento výraz znamená grafické rozvržení nebo uspořádání časopisu. Do layoutu můžeme zahrnout objekty, obrázky a typografii.

### 2.1.1 VZHLED ČASOPISU

Největší vliv má na vzhled periodika formát, ve kterém je časopis proveden. Důležitou součástí je též výběr druhu papíru a použitá vazba. Tyto faktory by měly být předem promyšleny, a voleny v souladu se zaměřením na cílovou skupinu časopisu. Jiný formát, druh papíru a vazbu bude mít společenský týdeník, který je předurčen k rychlému čtení za chůze nebo v dopravních prostředcích, než módní časopis, kde převažují obrazové části a který vychází jako měsíčník. Všechny tyto faktory samozřejmě ovlivňují cenu časopisu a místo, kde bude časopis prodáván.

Podle Bhaskarana (2007) časopis tvoří především kombinace textů a obrázků. Všichni členové redakčního týmu a grafik by spolu měli úzce spolupracovat. To by mělo vést k tomu, že bude vizuální styl časopisu korespondovat s jeho obsahem. Obě složky by měly být v rovnováze a společně se podporovat. Jednou ze základních vlastností časopisu je

pravidelnost. Grafik může jednotlivá čísla časopisu mírně upravovat a obměňovat, ale pouze do jisté míry. Dobrý časopis, který chce mít vlastní styl a identitu, musí dodržovat jasně stanovená pravidla, která budou ve všech číslech stejná. Finální návrh časopisu ovlivňuje šest hlavních faktorů:

1. *Formát*
2. *Sazební obrazec (rastr)*
3. *Typografie*
4. *Barva*
5. *Obálka a tiráž*
6. *Využití obrazů*

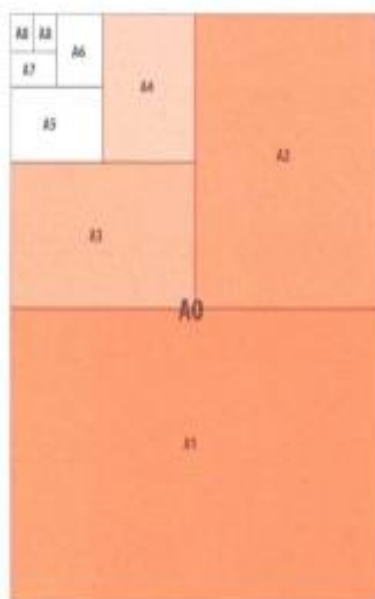
### **2.1.2 FORMÁT**

Formát časopisu není nijak omezen, při volbě formátu jsou důležité finanční možnosti vydavatele, rozpočet ovlivňuje velikost, druh vazby, kvalitu papíru a barevnost. Standardizované rozměry papírů umožňují komunikaci designérů a tiskáren. V následující tabulce je přehled rozměrů.



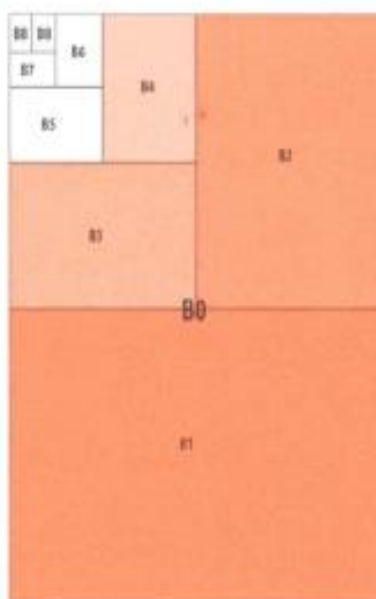
**Tab. 8: Standard ISO – rozměry papírů.**

Standard ISO (vpravo)	Velikost	Standardní užití
Standard ISO obsahuje řadu doplňkových velikostí papíru pro nejběžnější tiskové potřeby (viz tato tabulka).	A0, A1	Plakáty a technické výkresy, například modrotisky.
	A1, A2	Pracovní tabule při poradách.
	A2, A3	Diagramy, kresby a velké tabulky.
	A4	Magazíny, dopisy, formuláře, letáky, fotokopie, laserový tisk a všeobecné použití.
	A5	Poznámkové bloky a kalendáře.
	A6	Pohlednice.
	B5, A5, B6, A6	Knihy.
	C4, C5, C6	Obálky pro listy ve formátu A4: nesložené (C4), jednou přeložené (C5), dvakrát přeložené (C6).
	B4, A3	Noviny. Tyto velikosti dokáže používat většina kopírovacích strojů.
	B8, A8	Hrací karty.



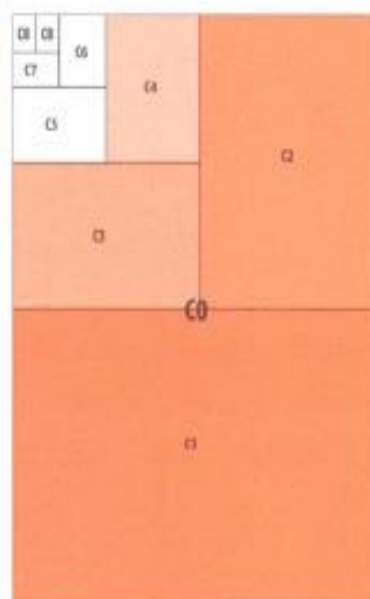
**Řada A**

Formát	[mm]
A0	841 x 1189
A1	594 x 841
A2	420 x 594
A3	297 x 420
A4	210 x 297
A5	148 x 210
A6	105 x 148
A7	74 x 105
A8	52 x 74
A9	37 x 52
A10	26 x 37



**Řada B**

Formát	[mm]
B0	1000 x 1414
B1	707 x 1000
B2	500 x 707
B3	353 x 500
B4	250 x 353
B5	176 x 250
B6	125 x 176
B7	88 x 125
B8	62 x 88
B9	44 x 62
B10	31 x 44



**Řada C**

Formát	[mm]
C0	917 x 1297
C1	648 x 917
C2	458 x 648
C3	324 x 458
C4	229 x 324
C5	162 x 229
C6	114 x 162
C7/6	81 x 162
C7	81 x 114
C8	57 x 81
C9	40 x 57
C10	28 x 40
DL	110 x 220

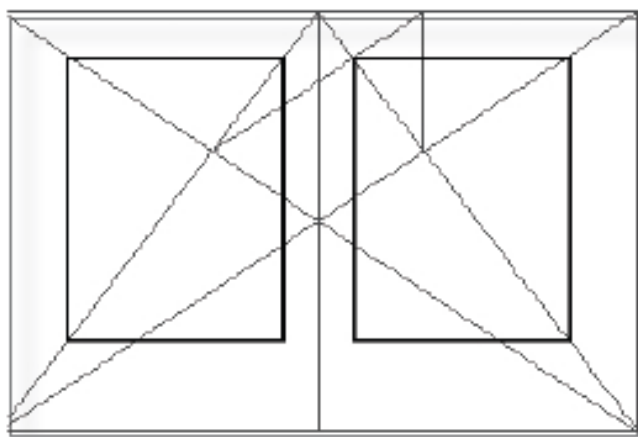
**Zdroj: Ambrose a Harris (2009).**

### 2.1.3 SAZEBNÍ RÁMEC (RASTR)

*„Sazební obrazec je přesný zákres plochy sazby na čistém formátu tiskoviny, který provádí knižní grafik, když navrhuje grafiku tiskoviny. U sazebního obrazce se uvádí výška, šířka sazby, vzdálenost od hřbetu. Sazební obrazec má vliv na vnímání stránky, čitelnost textu a vyváženost černé a bílé plochy.“* ([https://cs.wikipedia.org/wiki/Sazebn%C3%AD\\_obrazec](https://cs.wikipedia.org/wiki/Sazebn%C3%AD_obrazec))

Šanderová (2010) ve své diplomové práci uvádí, že za klasickou konstrukci považujeme uhlopříčnou konstrukci viz. obrázek 1.

**Obr. 1:** Uhlopříčná konstrukce zrcadla sazby



Zdroj: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Sazebn%C3%AD\\_obrazec](https://cs.wikipedia.org/wiki/Sazebn%C3%AD_obrazec)

### 2.1.4 TYPOGRAFIE

*„Typografie je tím, co dává psanému sdělení vizuální podobu. Existují stovky či tisíce písem, avšak jejich vhodným výběrem můžeme u čtenáře dosáhnout buď neutrálního efektu, nebo naopak můžeme povzbudit jeho emoce: navodit třeba umělecký, politický či filozofický dojem, nebo dokonce vyjádřit charakter člověka nebo organizace. Škála písem sahá od jednoduchých tvarů, s nimiž text snadno plyne před očima a jsou tedy vhodné pro rozsáhlejší texty, až po úchvatnější písma, která na sebe strhávají pozornost a používají se proto v titulcích a reklamě.“* Harris (2004, str. 256).

Druh písma by měl být volen s ohledem na jeho funkci. Do dlouhých textů by měl být použit druh písma s jasnými, snadno rozlišitelnými tvary, pro lepší čitelnost. Do krátkých

textů např. titulků mohou být naopak voleny zajímavější tvary písma. Designéři často používají při navrhování časopisů většinou více druhů a velikostí písma, účelem je přehledné členění a rozlišení textu.

## 2.1.5 BARVA

Ambrose a Harris (2009) uvádí, že vnímají „barvu“ spíše jako hustotu prvků na stránce než jejich specifické barvy, proto je také používán název zabarvení. Jednobarevné publikace tak často mívají vyšší úroveň zabarvení, což způsobuje vzájemné působení textu a fotografií. Barva též může sloužit čtenáři, aby se jí nechal vést a rychleji se tak zorientoval. Jak je vidět na příkladech následujících vybraných stran časopisů Weturi a Asud journal.



Obr. 2: Časopis Weturi



Obr. 3: Časopis Asud journal

Pro popis barev v počítačových systémech a tisku se používají dva základní barevné modely, Bhaskaran (2007):

1. *Model RGB* – používá se v zobrazovacích zařízeních – monitor (přidávání tří základních barev: R – Red/červená, G – Green/zelená, B – Blue/modrá) do barvy černé.

2. *Model CMYK* – používá se ve výstupních zařízeních – tiskárna (výsledná barva je tvořena krytím barvy média (papíru) jednotlivými separačními barvami: C – Cyan/azurová, M – Magenta/purpurová, Y – Yellow/žlutá, K – black/černá). Na rozdíl od RGB, který barvy vyzařuje, CMYK barvy pohlcuje.

### 2.1.6 OBÁLKA A TIRÁŽ

Obálka časopisu je veřejnou tvář celé publikace, jejím obrazem a hlavním marketingovým nástrojem. Na první staně mnohdy záleží, jestli si časopis čtenář vybere, jestli ho obálka osloví. Nejde však jen o vzhled, obálka by měla dát potencionálnímu čtenáři rychlou a přehlednou informaci o obsahu časopisu. Nezastupitelnou úlohu v designu časopisu má tiráž, která posiluje vizuální identitu časopisu Šanderová (2010).

Tiráž představuje soupis informací obsahující technické a vydavatelské informace o časopise, věcně uspořádané povinné údaje nakladatele, vydavatele a tiskárny. Tiráž bývá zpravidla umístována na přebalu časopisu, není rozhodující, nachází-li se na úvodních nebo zadních stranách. Tiráž by měla být uváděna:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Tir%C3%A1%C5%BE>. Na následujících obrázcích obálek časopisů Dekontaminace a Magazyn mnb, je zřetelné, že každý vydavatel volí jinou strategii, jak čtenáře zaujmout. Obálky časopisů se snaží zaujmout potencionálního čtenáře, způsoby jakým toho docílí jsou různé.

Obr. 4: Časopis Dekontaminace



Obr. 5: Časopis Magazyn Mnb



### **2.1.7 VYUŽITÍ OBRAZŮ**

Pro obrazovou identitu všech druhů publikací je role obrázků velmi důležitá. Na nich může být postaven celý design nebo mohou být doplňkem textu. V každém případě ale velmi výrazně ovlivní vizuální přitažlivost celého díla. Jakým způsobem a jaké obrázky jsou použity závisí na zaměření časopisu, na cílové skupině a na tom, jakou funkci mají naplňovat. Obrázek má jen velmi málo času na sdělení informace. Z toho důvodu je nutné, aby byl vybrán správně Bhaskaran (2007).

## **3. OBSAHOVÁ ANALÝZA**

Podle Scherer (2004) je obsahová analýza výzkumná metoda určená pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů. Tento vysoce strukturovaný a selektivní proces podle něj vychází z vědecky podloženého kladení otázek a jeho cílem je kvantitativní (numerický) popis mediovaných obsahů.

Výhodou obsahové analýzy je její široká škála uplatnění. Sféra jejího užití podle Dismana (2000) sahá od výzkumu referování masových médií o určitém tématu, přes identifikaci autora a odhalování jeho skrytých úmyslů až po objektivní určení obtížnosti textu pro čtenáře. Kromě komunikačních studií je hojně využívána také v psychologii, literární vědě, při studiu historie, v lingvistice, v sociologii atd.

Slabou stránkou této výzkumné metody je podle Downinga a Husbanda (2005) časté selhání při užití některých forem jazyka a neschopnost brát v úvahu jistá specifika žánrů. Obsahová analýza je vzhledem ke své kvantitativní povaze značně reduktivní, často pouze deskriptivní, a nezkoumá mediální obsah příliš do hloubky. Proto je někdy nutné ji doplnit kvalitativním výzkumem obsahu.

A je to právě téma obsahové analýzy médií, které je na různých úrovních opakovaně označováno jako výzkumně málo prověřované a zkoumané a opakovaně je v různých dokumentech označováno jako jedna z priorit (Council of the European Union, 2004).

## **4. VÝZKUMNÝ CÍL**

Cíle studie jsou:

- Mapování časopisů určených uživatelům nelegálních návykových látek, které jsou vydávány v Evropě. Práce nezahrnuje časopisy určené uživatelům marihuany.
- popsat časopisy z hlediska formálních kritérií
- a provést jejich obsahovou analýzu

### **4.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY**

1. Kolik je evropských harm reduction časopisů určených aktivním uživatelům NL (vyjma marihuany)?
2. Jaká jsou formální kritéria evropských harm reduction časopisů určených aktivním uživatelům NL (vyjma marihuany)?
3. Jaká sdělení jsou v HR časopisech zastoupena z hlediska obsahu?

### **4.2 POUŽITÉ METODY**

V této práci byl použit jeden ze základních typů výzkumu v kvalitativním přístupu a sice analýza dokumentů. Podle Miovského (2006) analýzou dokumentů v oblasti kvalitativního přístupu chápeme analýzu jakéhokoliv materiálu, který je zdrojem informací relevantních cílům studie. Analýza dokumentů je specifická rozmanitostí svého záběru a rozhodující místo v ní zaujímá kvalitativní interpretace. Jedná se o variantu analýzy písemných dokumentů, kdy výzkumník pracuje s listinnými dokumenty, jejichž obsah je zachycen písmem. Předmětem analýzy byly tištěné časopisy určené uživatelům nelegálních návykových látek (vyjma uživatelů marihuany), které vycházejí v Evropě. Byl tak opakován stejný postup analýzy časopisů, kterou provedli v roce 2011 (Gabrhelík, Vavrinčíková). Pomocí emailové komunikace byla požádána vydavatelství a organizace vydávající časopisy pro uživatele NL o první číslo časopisu vydané v roce 2015. Důvodem byla obava předejít snaze vydavatelů o zaslání exkluzivního čísla.

Získaná data byla zpracována pomocí Manuálu kódování tištěných sdělení o návykových látkách a tématech s nimi spojených (Gabrhelík, Vavrinčíková), který je přiložen



v příloze. Manuál pro kódování časopisů Harm Reduction, který byl požit v rámci této studie, se skládá z celkem 33 zkoumaných proměnných. Data shromážděná v této studii, byla pouze popisného charakteru.

## **5. VÝZKUMNÝ SOUBOR**

V první fázi výzkumu bylo provedeno vlastní vyhledávání pomocí internetových vyhledávačů Google a Seznam, kam byla zadána tato klíčová slova: časopis– uživatel návykových látek – droga – snižování rizik. To samé i v Anglickém jazyce: Magazine – Drug user – Drug – Harm Reduction. Pomocí vyhledávačů jsem našla vydavatelství a organizace, které vydávají časopisy pro uživatele nelegálních návykových látek. Všem nalezeným organizacím byla zaslána emailová žádost o poskytnutí požadovaných materiálů, která byla doplněna krátkou informací o účelu studie. Víše zmiňovaný mail příkládám v příloze, viz příloha 1.

Dále byla oslovena všechna evropská monitorovací centra, a to přímo vedoucím Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti MUDr. Viktorem Mravčíkem Ph.D. V neposlední řadě byl použit seznam časopisů a jejich kontaktů, které už byly vyhledány PhDr. Lenkou Vavrinčíkovou Ph.D. a Mgr. Romanem Gabrhelíkem Ph.D. Mnoho kontaktů poskytla i Mgr. Barbora Orlíková z Národního ústavu duševního zdraví. Dále byly navštíveny weby organizací, které se danou problematikou zabývají, kontakt probíhal i přes sociální síť Facebook a LinkedIn. S ohledem na návratnost odpovědí, bylo rozesílání kontaktního mailu několikrát opakováno. Nejdříve byli kontaktováni vedoucí pracovníci zařízení. V případě žádné odpovědi, byl email odeslán znovu, pokud možno jinému pracovníkovi dané organizace. S některými organizacemi probíhal kontakt i telefonicky a prostřednictvím sms zpráv.

Základní výběrový soubor tvoří 11 časopisů (z původních 14 identifikovaných časopisů), které jsou vydávány pro uživatele návykových látek (vyjma uživatelů marihuany) v Evropě. Konkrétně se jedná o časopis Dekontaminace (Česká republika), Street magazine (Česká republika), Intoxi (Slovensko), STORMík (Slovensko), Drogenkurier (Německo), Magazyn MNB (Polsko), ASUD Journal (Francie), Alter Ego (Francie), Harlekin (Rakousko), Weturi (Finsko), Drug-Policies and Practices (Makedonie).

Do základního souboru bychom mohli ještě zahrnout časopis Black Poppy, který vydávají samotní uživatelé návykových látek pro uživatele, a který vychází v Anglii. Tento časopis však z důvodu špatné komunikace ze strany vydavatelů chybí, a bohužel se mi ho nepodařilo do této chvíle získat. V souboru též chybí jeden z nejstarších časopisů vydávaných v Nizozemí, a sice Mainline, který se mi do této chvíle nepodařilo získat. Studie nepracuje ani s časopisem Illegal, který je vydáván ve Velké Británii. Ve Španělsku mají od roku 2010 pouze webové stránky Revista usuarios de drogas na Kanárských ostrovech, které jsou určeny uživatelům drog (<http://voluntariadomdmcanarias.blogspot.cz/2010/03/revista-usuarios-de-drogas-lanzarote.html>). Přístup k informacím je přes sociální síť Facebook. V České republice také vycházel časopis Prostoros, který však z kapacitních důvodů nevyšel od roku 2014. V Irsku též vycházel časopis Brass Munkie, který byl na trhu od roku 1998, z finančních důvodů však byla jeho distribuce v roce 2015 pozastavena. V Maďarsku vychází časopis CK Magazine, který je však určen uživatelům marihuany. V Belgii nejsou vydávány žádné časopisy pro uživatele návykových látek, na trhu jsou pouze časopisy určené profesionálům. Uživatelům návykových látek jsou podávány informace formou letáků. Situace ve Švédsku a Dánsku je stejná jako v Belgii, informace pro uživatele návykových látek jsou poskytovány ve formě letáků. Ostatní evropské země, které zde chybí, neragovali žádným způsobem na kontaktní email viz. Příloha 1. Konkrétně se jedná o Lucembursko, Irsko, Malta, Slovinsko, Itálie, Lotyšsko, Kypr, Portugalsko, Estonsko, Chorvatsko, Řecko, Bulharsko, Norsko, Rumunsko a Turecko.

## **5.1 VÝZKUMNÝ NÁSTROJ**

K provedení obsahové analýzy evropských Harm Reduction časopisů byl použit Manuál kódování tištěných sdělení o návykových látkách a tématech s nimi spojených: Aplikace pro kódování časopisů určených problémovým uživatelům nelegálních návykových látek (Gabrhelík et. Al, 2012), který byl upraven na doménu HR časopisů, a který vychází z Manuálu pro kódování mediálních sdělení o návykových látkách a souvisejících otázkách (Šťastná et. Al, 2009).

## **5.2 SLEDOVANÉ PROMĚNNÉ**

U získaných časopisů byly sledovány následující proměnné:

Přehled kódovaných proměnných:



1. Název, rok vydání, číslo a počet stran
2. ISSN časopisu
3. Počet čísel ve sledovaném ročníku
4. Formát tištěného periodika
5. Číslo vyvedeno v barvě
6. Číslo monotematické
7. Téma čísla
8. Počet jednotlivých článků ve sledovaném čísle
9. Zaměření čísla – téma/počet článků
10. Údaj o zdrojích informací v článcích
11. Forma zpracování informací
12. Obrazové prvky na první straně přebalu sledovaného čísla
13. Obsah čísla na první straně přebalu sledovaného čísla
14. Oblast, ve které periodikum vychází
15. Jazyk, ve kterém periodikum vychází
16. Drogová tematika v názvu periodika
17. Droga v názvu periodika
18. Cílová skupina v názvu periodika
19. Vydávání časopisu je hlavní činností organizace
20. Informace o financování časopisu/ přiznaná finanční podpora
21. Tiráž
22. Stát, ve kterém periodikum vychází
23. Na přebalu časopisu je uvedeno, pro jakou cílovou skupinu je periodikum určeno
24. Cílová skupina časopisu dle obsahu sdělení
25. Zaměření časopisu na uživatele dle pohlaví
26. Zaměření časopisu na uživatele dle způsobu užívání
27. Cena časopisu
28. Má časopis i svoje internetové stránky
29. Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu

## **6. ANALÝZA DAT**

Získaná data byla analyzována pomocí formální a obsahové analýzy textů. Podle Miovského (2006) je v psychologickém výzkumu důležité ujasnění, zda budeme pracovat pouze se základním rámcem tzv. manifestní obsahové analýzy nebo zda budeme pracovat

s tzv. interpretativní obsahovou analýzou. V této studii byla použita manifestní obsahová analýza, která zkoumá pouze povrchové, či explicitní obsahy a formy textu. Výchozím bodem je definice a identifikace vhodných dokumentů. Následuje fáze shromažďování údajů a jejich třídění. Dále pak definování základních jednotek a tvorba systémů a kategorií a těmto kategoriím odpovídajících kódů.

## **6.1 POPIS SOUBORU**

### **6.1.1 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU DEKONTAMINACE**

#### **Formální kritéria:**

V České republice vychází čtvrtletně časopis Dekontaminace, který je určen především klientům a pracovníkům terénních programů. Vydává ho nestátní nezisková organizace Sananim, za podpory Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a Magistrátu hl. města Prahy. Vydávání časopisu není hlavní činností organizace, náklad je 6 000 ks. V této charakteristice budu pracovat s prvním číslem, které vyšlo v roce 2015, periodikum vychází v češtině. Časopis vychází každé 3 měsíce, počet čísel v ročníku je tedy 4. Formát časopisu je B5, je celý plnobarevný a má i své internetové stránky ([www.edekontaminace.cz](http://www.edekontaminace.cz)), tiráž je přesná a úplná, obsahuje úplné technické a vydavatelské informace o časopisu. Na první straně přebalu časopisu nalezneme grafiku, která sice koresponduje s tématem časopisu, ale není z ní zřejmý obsah čísla. Časopis má celkem 28 stran a nemá ISSN číslo. Časopis má drogovou tematiku v názvu, jedná se o slovní hříčku. Podle Dvořáčka (In Kalina, 2003) může dekontaminace znamenat zabránění dalšího vstřebání látky (drogy) a její urychlení eliminace z organismu. Na přebalu je však uvedeno, pro jakou cílovou skupinu je periodikum určeno. Jedná se o klienty drogových služeb, terénní pracovníky a pracovníky kontaktních center. Časopis nerozlišuje své zaměření na uživatele dle pohlaví. Témata nejsou výhradně orientována na ženy nebo muže, jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Časopis není zaměřen na uživatele dle způsobu užívání, témata a jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Nominální hodnota časopisu není známa, chybí zde údaj o ceně periodika. Na přebalu ani uvnitř časopisu není explicitně uvedeno, zda je časopis pro cílovou skupinu distribuován zdarma, nebo je prodáván. Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu je výborný. Periodikum působí profesionálně, je možné identifikovat jednotlivé grafické prvky a styl časopisu. Barvy a obrazové prvky jsou zřetelné, použitý je jednotný a čitelný font písma.

### **Obsahová kritéria:**

Hlavním tématem tohoto čísla je sex. Časopis obsahuje 21 článků, které se podrobně touto problematikou zabývají, jedná se tedy o monotematické vydání. Většina článků (18) má různé zaměření, 2 články se zabývají harm reduction problematikou a jeden článek je zaměřen na léčbu. Údaje o zdrojích informací v článcích jsou obecné a neúplné. V časopise můžeme nalézt nejčastěji klasické články, informace o dané problematice, fotky, kreslené instruktáže, anketu, rozhovor, kreselný komiks, úvodník a jiné.

## **6.1.2 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU INTOXI**

### **Formální kritéria:**

Na Slovensku vychází každý první den v měsíci časopis INTOXI. Toto periodikum je určeno pro uživatele drog a/nebo lidi pracující v sexuálních službách. Vydává ho občanské sdružení Odyseus s finanční podporou Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny, a nadace Pontis prostřednictvím dárcovské sociální sítě Dobrá krajina. Vydávání časopisu není hlavní službou organizace. Časopis vychází ve slovenštině každý měsíc, počet čísel v ročníku je tedy 12. Formát časopisu je A4, počet stránek je 16, je celý plnobarevný a můžeme ho dohledat na internetových stránkách [www.ozodyseus.sk](http://www.ozodyseus.sk). Tiráž je přesná a úplná, obsahuje úplné technické a vydavatelské informace o časopisu. Na první straně přebalu sledovaného čísla je graficky upravovaná fotografie, je zde také přítomný přehledný obsah, který informuje o zaměření článků uvnitř čísla. V názvu periodika se objevuje drogová tematika, INTOXI může být zkrácené slovo intoxikace tedy otrava. Samotná droga se v názvu nevyskytuje, cílová skupina taktéž. V periodiku můžeme nalézt informace o financování a přiznané finanční podpoře. Tiráž je obecná a neúplná, časopis na přebalu obsahuje základní technické a vydavatelské informace o časopisu. Časopis nemá ISSN číslo, je však registrovaný na Ministerstvu kultury SR, jako časopis určený výhradně specifickým čitatelům pod registračním číslem EV 2632/08. Na přebalu časopisu je uvedeno, pro jakou cílovou skupinu je periodikum určeno. Jedná se o časopis určený drogovým uživatelům a/nebo lidem pracujícím v sexuálních službách. Dle obsahu sdělení je jasné zaměření na cílovou skupinu, kterou jsou klienti drogových služeb. Témata v periodiku nejsou výhradně orientována na ženy nebo muže, jednotlivé příspěvky jsou univerzální, není tedy zřejmé zaměření časopisu na uživatele dle pohlaví. Časopis je zaměřen na injekční uživatele. Témata a jednotlivé příspěvky jsou ve většině případů univerzální, v editorialech časopisu je však výslovně uvedeno, že je časopis určen

výhradně injekčním uživatelům a/nebo lidem pracujícím v sexuálních službách. Nominální hodnota časopisu je uvedena přímo na přebalu. Časopis je neprodejný, a pro cílovou skupinu je k dispozici zdarma. Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu je nízký, časopis působí přehledně, styl je jednotný, je zde velmi málo grafických prvků, písmo je čitelné, na vzhledu časopisu je zřejmé, že je vydáván svépomocně.

#### **Obsahová kritéria:**

Periodikum nemá žádné hlavní téma, články jsou zaměřeny na různé oblasti. V časopise nalezneme 9 článků. Na první straně je úvodník, dále pak články na různá témata (čistota drogy, informace o léčbě, co dělat, když se poraníme o cizí jehlu, článek o kožní chorobě), informace pro klienty, rozhovor se sociálním pracovníkem, kontakty na sociální asistenci. Údaj o zdrojích informací v článcích je přesný a úplný. Na konci článku jsou uvedeny všechny potřebné informace, dle kterých lze spolehlivě určit zdroj informací.

### **6.1.3 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU STORMÍK**

#### **Formální kritéria:**

Od roku 2005 vydává časopis STORMík OZ STORM při UKF v Nitře, za finanční podpory Nitranské komunitní nadace, od roku 2007 je hrazen z grantů. Časopis vychází ve slovenštině a nedisponuje mezinárodním osmimístným číselným kódem ISSN. Sledované číslo má celkem 24 stran a počet čísel v ročníku je 5. Formát tištěného periodika je A5 a celé číslo je vyvedeno plnobarevně. Na přední straně přebalu je počítačová grafika, a není zde žádná základní informace o obsahu čísla. Vydavatel časopisu sídlí na Slovensku, vychází tedy v členské zemi EU. Drogová tematika je obsažena v názvu periodika. Pro neznalého člověka nic nenasvědčuje tomu, že se jedná o časopis profilovaný na problémové uživatele návykových látek. Název STORMík však vychází z názvu sdružení, které časopis vydává, a které se zaměřuje na prevenci rizikového chování různých cílových skupin. Vydávání časopisu není hlavní činností organizace. Je to projekt, který spadá do programu „KROK VPRED“, který je zaměřen na sociální a terénní práci s injekčními uživateli drog a lidmi pracujícími v sex-byznise. V názvu periodika není droga samotná, a není z něj ani zřejmá cílová skupina. V časopise chybí informace o financování, či přiznané finanční podpoře. Je zde reklama na tiskárnu GARMONDNITRA a poděkování za podporu. Tiráž chybí, časopis postrádá na jednom místě uvedené informace týkající se vydavatele, nakladatele a tiskárny. Rovněž chybí jakékoliv informace o nákladu, periodicitě a ceně čísla. Na přebalu časopisu není uvedeno,

pro jakou cílovou skupinu je periodikum určeno. Dle obsahu sdělení je časopis zaměřen na klienty drogových služeb a lidi pracující v sex-byznise. Zaměření časopisu na uživatele dle pohlaví není možné identifikovat. Témata nejsou výhradně orientována na ženy nebo muže, jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Časopis je zaměřen na injekční uživatele, více jak 50% článků souvisí s touto problematikou. Nominální hodnota časopisu není známa, údaj o ceně chybí, na přebalu ani uvnitř čísla není explicitně uvedeno, zda je časopis pro cílovou skupinu distribuován zdarma, nebo je prodáván. Když je prodáván, tak za jakou cenu. Časopis nemá svoje internetové stránky, můžeme ho však nalézt v knihovně na stránkách českého časopisu Dekontaminace [www.edekontaminace.cz](http://www.edekontaminace.cz). Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu je výborný. Periodikum působí profesionálně, je možné identifikovat jednotlivé grafické prvky a styl časopisu. Barvy a obrazové prvky jsou zřetelné, použitý je jednotný a čitelný font písma.

#### **Obsahová kritéria:**

Sledované číslo není monotematické, časopis je strukturovaný, má vlastní rubriky, které však mají různé obsahové zaměření. Počet jednotlivých článků ve sledovaném čísle je 19. Nejčastěji jsou články zaměřeny na snižování rizik spojených s injekční aplikací drog, dále pak na léčbu, zákony a podzákoné normy, nalezneme zde příběh uživatele, reklamu a mnoho jiných. Údaj o zdrojích informací v článcích zcela chybí, není možná identifikace zdrojů informací. Forma zpracování informací je nejčastěji zastoupena ve formě informací a oznámení, můžeme zde nalézt anketu, klasický článek, rozhovor, recenzi, dopis, vtipy a další. V časopise chybí úvodník.

### **6.1.4 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU STREET MAGAZINE**

#### **Formální kritéria:**

V České republice vychází časopis Street magazine, který vydává Občanské sdružení Prevent (Jihočeský streetwork Prevent). Vydávání časopisu není hlavní činností organizace, a nejsou v něm uvedeny informace o financování či přiznané finanční podpoře. Časopis má celkem 32 stran a nedisponuje identifikačním kódem ISSN. Počet čísel ve sledovaném ročníku je 3. Formát periodika je A5. Celý časopis je vyveden plnobarevně. Na první straně přebalu nalezneme koláž, která je doplněna básní. Obsah čísla není uveden na první straně přebalu. Časopis vychází v českém jazyce a nemá vlastní internetové stránky. Odkaz na některá čísla můžeme nalézt v knihovně na stránkách jiného českého časopisu Dekontaminace

([www.edekontaminace.cz/knihovna.html?warning=kill](http://www.edekontaminace.cz/knihovna.html?warning=kill)). Drogová tematika je zřejmá z názvu periodika, Street magazine odkazuje k jednomu ze stylů práce s drogovými uživateli, tzv. streetworku. V názvu však nenalezneme přímo drogu, ani cílovou skupinu pro kterou je časopis určen. Tiráž zcela chybí, časopis postrádá na jednom místě uvedené informace týkající se vydavatele, nakladatele a tiskárny. Rovněž chybí jakékoliv informace o nákladu, periodicitě a ceně čísla. Na přebalu časopisu není uvedeno, pro jakou cílovou skupinu je periodikum určeno. Dle obsahu sdělení tvoří cílovou skupinu časopisu klienti drogových služeb. Není možné sledovat zaměření časopisu na uživatele dle pohlaví, témata jsou univerzální, nejsou tedy výhradně orientována na ženy nebo muže. Zaměření periodika na uživatele dle způsobu užívání není možné, témata a jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Nominální hodnota časopisu není známa, zcela chybí údaj o ceně periodika, na přebalu ani uvnitř čísla není explicitně uvedeno, zda je časopis pro cílovou skupinu distribuován zdarma, nebo je prodáván, a když je prodáván, tak za jakou cenu. Celkový dojem z grafického provedení časopisu je nízký, na vzhledu časopisu je zřejmé, že je vydáván svépomocně.

#### **Obsahová kritéria:**

Číslo je monotematické, hlavním tématem je změna. Tímto tématem se z různých pohledů zabývá většina článků. Ve sledovaném čísle je 15 článků. Nejvíce se jich zabývá procesem změny, dále zde nalezneme články s harm reduction tematikou, články týkající se různých zákonů, je zde též příběh uživatele, úvodník a jiné. Údaj o zdrojích informací v článcích chybí. Forma zpracování informací je nejčastěji zastoupena ve formě klasickeho článku, dále jsou zde informace a oznámení, v časopise je také kreselný komiks, úvodník, báseň, dopis, křížovka a další.

### **6.1.5 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU DROGENKURIER**

#### **Formální kritéria:**

Německý časopis DROGENKURIER vydává organizace JES – Bundesverband e. V., která sídlí v Berlíně. Časopis není hlavní činností organizace a vychází za podpory Deutsche AIDS-Hilfe e. V., Reckitt Benckiser a Sanofi Aventis. Časopis má své webové stránky <http://www.jes-bundesverband.de/drogenkurier.html>. Periodikum vychází čtvrtletně, počet čísel v ročníku je tedy 4. Formát tištěného periodika je A4, a je celý vyveden plnobarevně, náklad je 4 200 ks výtisků. Časopis má celkem 28 stran a neobsahuje ISSN. Na první straně přebalu se nachází počítačová grafika, která je doplněna informací o hlavním tématu daného

čísla. Časopis vychází v němčině. V názvu periodika je drogová tematika, a lze z něj určit cílová skupina, kterou tvoří uživatelé drog obecně. Tiráž je přesná a úplná, sledované periodikum obsahuje úplné technické a vydavatelské informace. Na přebalu časopisu je explicitně uvedeno, pro jakou cílovou skupinu je určen. Jedná se o uživatele, bývalé uživatele a osoby, které jsou v substituci. Dle obsahu sdělení je časopis zaměřen na klienty drogových služeb, není však možné identifikovat zaměření sledovaného čísla na jedno z pohlaví. Témata nejsou výhradně orientována na ženy nebo muže, jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Též není možné rozpoznat zaměření periodika na uživatele dle způsobu užívání. Není známa nominální hodnota časopisu, údaj o ceně chybí, na přebalu ani uvnitř časopisu není explicitně uvedeno, zda je časopis pro cílovou skupinu distribuován zdarma, nebo je prodáván. Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu je výborný. Časopis působí profesionálně a celistvě. Je možné identifikovat jednotlivé grafické prvky a styl časopisu, použité barvy a obrazové prvky jsou zřetelné, použitý je jednotný a čitelný font písma.

#### **Obsahová kritéria:**

Číslo je monotematické, hlavním tématem je „Je celosvětová Harm Reduction ve finanční krizi?“. Počet jednotlivých článků ve sledovaném čísle je 28. Největší počet z nich je věnován harm reduction problematice, dále zde nalezneme články zabývající se protidrogovou politikou, léčbou, soudy, zákony a mnoho dalších. V časopise můžeme také nalézt 3 reklamní sdělení, autoři časopisu však v tiráži poukazují na to, že jmenování názvů výrobků, nepředstavuje reklamu. Údaje o zdrojích informací v člancích jsou přesné a úplné, můžeme zde nalézt potřebné informace, podle kterých můžeme spolehlivě určit zdroj informací. Forma zpracování informací je nejčastěji zastoupena klasickými články, dále je zde rozhovor, úvodník, informace a jiné.

### **6.1.6 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU HARLEKIN**

#### **Formální kritéria:**

V Rakousku vychází v německém jazyce časopis Harlekin, který vychází čtvrtletně v podobě novin, měsíčně je vydáván ve formě letáku. Počet čísel ve sledovaném ročníku je tedy 4. Je to časopis, který vydává organizace Charita diecéze Graz Seckau v Rakousku, která se věnuje terénní sociální práci v oblasti boje proti drogám. Časopis má celkem 32 stran a nedisponuje identifikačním kódem ISSN. Formát tištěného periodika je A5 a celé je plnobarevné, tzn. Vyvedeno ve dvou a více barvách. Obrazové prvky na první straně přebalu

jsou kombinací graficky upravované fotografie a kresby. Na přebalu časopisu není žádná základní informace o obsahu čísla. Vydavatel časopisu sídlí v členské zemi EU. Časopis má název zcela nesouvisející s drogovou problematikou, neobsahuje drogu, ani z něj není zřejmá cílová skupina. Vydávání časopisu není stěžejní činností organizace. Chybí zde informace o financování, či přiznané finanční podpoře. Tiráž je přesná a úplná, obsahuje úplné technické a vydavatelské informace o časopisu. Přebal časopisu obsahuje informaci, pro jakou cílovou skupinu je časopis určen. Dle obsahu sdělení jsou cílovou skupinou klienti drogových služeb a pracovníci drogových služeb. Zaměření časopisu na uživatele dle pohlaví není možné identifikovat, témata nejsou výhradně orientována na ženy či muže, jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Zaměření časopisu není možné identifikovat na uživatele dle způsobu užívání, témata a příspěvky jsou v tomto směru univerzální. Nominální hodnota časopisu není známa, údaj o ceně periodika chybí, na přebalu ani uvnitř časopisu není explicitně uvedeno, zda je časopis pro cílovou skupinu distribuován zdarma nebo je prodáván. Můžeme zde nalézt pouze odkaz pro stahování. Časopis má svoje internetové stránky [www.caritas-steiermark.at](http://www.caritas-steiermark.at). Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu je výborný. Časopis působí profesionálně a celistvě. Je možné identifikovat jednotlivé grafické prvky a styl časopisu, použité barvy a obrazové prvky jsou zřetelné, použitý je jednotný a čitelný font písma.

#### **Obsahová kritéria:**

Sledované číslo není monotematické, časopis je strukturovaný, má vlastní rubriky, ale příspěvky mají různá obsahová zaměření. Počet jednotlivých článků je 23. Můžeme zde nalézt články zabývající se primární prevencí, opatřeními omezující nabídku obecně, dále pak vězeňstvím, je zde také příběh uživatele, reklama a mnoho dalších. Údaj o zdrojích informací v článcích je obecný a neúplný, v úvodu článku, v textu nebo na konci je uveden zdroj, ze kterého lze usoudit jen to, že určitá část textu nepochází od autora hodnoceného textu. Jednoznačná identifikace původního zdroje není možná nebo by byla příliš obtížná. Forma zpracování informací je nejčastěji zastoupena v oznámeních a krátkých informacích, dále pak klasické články, úvodník, anketa, v čísle nalezneme tajenku, podrobný recept a jiné.

#### **6.1.7 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU MAGAZYN MNB**

##### **Formální kritéria:**

Časopis Magazyn mnb vydával od roku 1997 spolek MONAR Krakowský spolek pomoci závislým, za finanční podpory UNPD Polska (Národní úřad pro boj s narkotiky) a



Úřadu města Krakowa. V současné době vydává časopis sdružení JUMP 93 za podpory Národního úřadu pro boj s narkotiky. Časopis má celkem 64 stran, vychází v Polštině, a jeho vydávání není hlavní činností organizace. Periodikum vychází čtvrtletně, počet čísel v ročníku je tedy 4. Časopis můžeme najít v mezinárodním registru ISSN pod číslem ISSN 2082-2588. Formát tištěného periodika je atypický. Vnitřek čísla je černobílý, přebal je vyveden v barvě. Obrazové prvky na první straně přebalu sledovaného čísla jsou kombinací fotografie a počítačové grafiky. Na první straně přebalu též nalezneme obsah sledovaného periodika, hlavní témata jsou 4. Vdavatel časopisu sídlí v členské zemi EU. Drogová tematika je v názvu periodika, i když pro neznalého člověka nic nenasvědčuje, že se jedná o časopis profilovaný na problémové uživatele návykových látek. V názvu nalezneme zkratku mnb, což znamená MONAR na bajzlu, a organizace MONAR se zabývá pomocí závislým lidem. V názvu však nenalezneme drogu samotnou, a není z něj zřejmá ani cílová skupina. Tiráž je přesná a úplná, obsahuje úplné technické a vydavatelské informace o časopisu. Časopis vychází v Polsku. Na přebalu časopisu není vymezena specifická cílová skupina, dle obsahu sdělení však můžeme určit, že je časopis zaměřen na klienty a pracovníky drogových služeb. Dále pak není možné identifikovat zaměření sledovaného čísla na jedno z pohlaví. Témata nejsou výhradně orientována na ženy nebo muže, jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Zaměření časopisu na uživatele dle způsobu užívání není možné identifikovat, i zde jsou příspěvky univerzální. V časopise nalezneme informaci, že je určen pro cílovou skupinu k dispozici zdarma. Periodikum má také svoje internetové stránky [www.magazynmnb.pl](http://www.magazynmnb.pl). Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu je výborný. Časopis působí profesionálně, je možné identifikovat jednotlivé grafické prvky a styl časopisu. Barvy a obrazové prvky jsou zřetelné, použitý je jednotný a čitelný fons písma.

### **Obsahová kritéria:**

Číslo není monotematické, časopis je strukturovaný, na přebalu jsou uvedena čtyři hlavní témata, příspěvky nespojuje jednotné obsahové zaměření. V daném periodiku můžeme nalézt články zabývající se protidrogovou politikou, léčbou, Harm reduction, nalezneme zde neutrální informace o látce, články zabývající se soudy, parlamenty a zákony, věznice a vězeňství, je zde i příběh uživatele a mnoho dalších. Údaj o zdrojích informací v článcích je obecný a neúplný. V úvodu článku, v textu nebo na konci je uveden zdroj, ze kterého lze usoudit jen to, že určitá část textu nepochází od autora hodnoceného textu. Jednoznačná identifikace původního zdroje není možná nebo by byla příliš obtížná. Forma zpracování

informací je nejčastěji zastoupena klasickými články a to v počtu 13 z celkového množství 19-ti článků. Dále pak úvodník, rozhovor a jiné.

### **6.1.8 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU ASUD JOURNAL**

#### **Formální kritéria:**

Ve Francii vychází od roku 1992 časopis ASUD Journal, který vydává organizace ASUD (Auto support des usagers de drogues), za podpory Sidaction a Generálního ředitelství pro zdraví (DGS). Časopis je vydáván čtvrtletně, počet čísel v ročníku je tedy 4, náklad je 10 000 ks výtisků. Periodikum má celkem 40 stran a vychází ve francouzštině. Časopis je registrován v mezinárodním registru pod ISSN 1257 – 3280. Formát tištěného periodika je A5 a celý časopis je vyveden plnobarevně, tzn. ve dvou a více barvách. Obrazové prvky na první straně přebalu sledovaného čísla je kombinací počítačové grafiky, fotografií a kresby. Na první straně přebalu je též přítomný obsah sledovaného čísla. Vydavatel časopisu sídlí v členské zemi EU. Drogová tematika v názvu periodika je zřejmá, i když pro neznalého člověka nic nenasvědčuje, že se jedná o časopis profilovaný na problémové uživatele návykových látek. Zkratka ASUD v názvu periodika, je totožná s názvem organizace, která se zabývá drogovou problematikou. V názvu periodika není droga, ani z něj není patrná cílová skupina. ASUD má však injekční stříkačku přímo v logu organizace, a ta se také nachází na první straně přebalu sledovaného časopisu. Vydávání časopisu není hlavní činností organizace, je jeho dílčí aktivitou. Tiráž je přesná a úplná, obsahuje úplné technické a vydavatelské informace o časopisu. Na přebalu časopisu je explicitně uvedeno, pro jakou cílovou skupinu je časopis určen, jedná se o uživatele návykových látek a klienty drogových služeb. Zaměření časopisu na uživatele dle pohlaví není možné identifikovat. Témata nejsou výhradně orientována na ženy nebo muže, jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Zaměření časopisu na uživatele dle způsobu užívání není možné identifikovat, témata a jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Časopis je prodejný, na první straně přebalu je uvedena cena 2,5 Euro, za kterou se časopis prodává. Časopis má své internetové stránky [www.asud.org](http://www.asud.org). Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu je výborný, časopis působí profesionálně, je možné identifikovat jednotlivé grafické prvky a styl časopisu. Barvy a obrazové prvky jsou zřetelné, použitý je jednotný a čitelný font písma.

### **Obsahová kritéria:**

Sledované číslo není monotematické, časopis je strukturovaný, má vlastní rubriky a nemá určeno hlavní téma, příspěvky mají různá obsahová zaměření. Počet jednotlivých článků je 32. Můžeme zde nalézt články zabývající se Harm reduction, protidrogovou politikou, neutrální informace o látkách, dále pak články zabývající se zákony, léčbou, opatřeními omezujícími nabídku obecně, příběhy uživatelů, drogovou scénu, v časopise se také nachází reklamy a jiné. Údaj o zdrojích informací v člancích je přesný a úplný, jsou zde uvedeny všechny potřebné informace, dle kterých lze spolehlivě určit zdroj informací. Forma zpracování informací je nejčastěji zastoupena klasickými články, dále jsou zde ankety, úvodník, informace, oznámení a jiné.

## **6.1.9 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU ALTER EGO**

### **Formální kritéria:**

Ve Francii vychází časopis Alter EGO, který je určen uživatelům drog, sociálním pracovníkům a dobrovolníkům kontaktních služeb. Časopis vydává organizace ASUD (Auto support des usagers de drogues). Vydávání časopisu není hlavní činností organizace, její portfolio je širší, vydávání časopisu je jen dílčí aktivitou, náklad je 2 000 ks. Periodikum nemá vlastní internetové stránky, vychází čtvrtletně, počet čísel v ročníku je tedy 4. Formát tištěného periodika je A5, a je opatřeno mezinárodním osmimístným číselným kódem ISSN 1770-4715. Časopis vychází ve francouzštině a má celkem 15 stran. Celý časopis je vyveden plnobarevně, tzn. že bylo použito dvou a více barev. Obrazové prvky na přední straně přebalu sledovaného čísla jsou kombinací kresby, fotografie a počítačové grafiky. V časopise můžeme najít článek o autorce kresby na přední straně přebalu. Přímo na přední straně přebalu můžeme nalézt obsah daného čísla. Vydavatel časopisu sídlí v členské zemi EU. Drogová tematika není v názvu periodika, název zcela nesouvisí s drogovou problematikou. Z názvu též není možné rozeznat cílová skupina, pro kterou je časopis určen. V periodiku chybí informace o financování, není zde přiznaná finanční podpora. Tiráž je přesná a úplná, obsahuje úplné technické a vydavatelské informace o časopise, respektive většinu předepsaných standardních náležitostí. Na přebalu časopisu je uvedena informace, pro jakou cílovou skupinu je periodikum určeno. Dle obsahu sdělení se jedná o klienty drogových služeb. Sledované číslo je zaměřeno na ženy, v časopisu se hovoří o tématech souvisejících se ženami, většina článků je tematicky zaměřena. Zaměření časopisu na uživatele dle způsobu užívání není možné, témata a jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Nominální hodnota

časopisu není známa, údaj o ceně periodika chybí, na přebalu ani uvnitř časopisu není explicitně uvedeno, zda je časopis pro cílovou skupinu distribuován zdarma nebo je prodáván. Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu je výborný, časopis působí profesionálně, je možné identifikovat jednotlivé grafické prvky a styl časopisu. Barvy a obrazové prvky jsou zřetelné, použitý je jednotný a čitelný font písma.

#### **Obsahová kritéria:**

Sledované číslo je monotematické, hlavním tématem jsou ženy a jejich specifické potřeby. Počet jednotlivých článků je 14. Nalezneme zde články zabývající se protidrogovou politikou, harm reduction, léčbou, nalezneme zde příběh uživatelky a mnoho jiných. Údaj o zdrojích informací v článcích je obecný a neúplný, v úvodu článku, v textu nebo na konci je uveden zdroj, ze kterého lze usoudit jen to, že určitá část textu nepochází od autora hodnoceného textu. Jednoznačná identifikace původního zdroje není možná nebo by byla příliš obtížná. Forma zpracování informací je nejčastěji zastoupena klasickými články, dále pak recenze, úvodník, oznámení, báseň a dopis.

### **6.1.10 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU WETURI**

#### **Formální kritéria:**

Ve Finsku vychází časopis Weturi, který vydává organizace Suomen Lumme. Vydávání časopisu není hlavní činností organizace, její portfolio je širší, vydávání časopisu je jen dílčí aktivitou. Periodikum vychází ve finštině, má celkem 40 stran a nedisponuje mezinárodním kódem ISSN. Formát tištěného časopisu je A4 a je celý vyveden plnobarevně. Na první straně přebalu fotografie, která je doplněna počítačovou grafikou. Přímo na první straně přebalu je přítomný obsah sledovaného čísla. Vydavatel časopisu sídlí v členské zemi EU. V názvu periodika nalezneme drogovou tematiku, slovo veturi znamená v překladu lokomotiva, jeho dalším významem je však slangový výraz pro “nástřel, nápal, nájezd”, který se v této souvislosti používá pro intravenózní aplikaci drogy. Používání W místo V je “starofinský”. Samotná droga v názvu uvedena není, a nelze z něj rozpoznat ani cílovou skupinu. V časopise nenalezneme informace o financování ani přiznanou finanční podporu. Tiráž je přesná a úplná, obsahuje úplné technické a vydavatelské informace o časopisu. Na přebalu časopisu není uvedeno, pro jakou cílovou skupinu je periodikum určeno. Dle obsahu sdělení je patrné, že je časopis určen klientům drogových služeb. Zaměření časopisu na uživatele dle pohlaví není rozlišeno. Témata nejsou výhradně orientována na ženy nebo muže,

jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Není tedy možné identifikovat zaměření na jedno z pohlaví. Zaměření časopisu na uživatele dle způsobu užívání není možné. Témata i jednotlivé příspěvky jsou též univerzální. Nominální hodnota časopisu není známa, údaj o ceně periodika chybí, na přebalu ani uvnitř časopisu není explicitně uvedeno, zda je časopis pro cílovou skupnu distribuován zdarma, nebo je prodáván, a když, tak za jakou cenu. Časopis má svoje internetové stránky, nalezneme ho na [http://toimipaikka.a-klinikka.fi/vinkki/sites/toimipaikka.a-klinikka.fi.vinkki/files/Veturi%207\\_0.pdf](http://toimipaikka.a-klinikka.fi/vinkki/sites/toimipaikka.a-klinikka.fi.vinkki/files/Veturi%207_0.pdf). Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu je výborný. Periodikum působí profesionálně, je možné identifikovat jednotlivé grafické prvky a styl časopisu. Barvy a obrazové prvky jsou zřetelné, použitý je jednotný a čitelný font písma.

#### **Obsahová kritéria:**

Sledované číslo není monotématické, časopis je strukturovaný, má vlastní rubriky. Témata jsou zdraví, život a drogy. Podtitulek je “Každý může padnout do pastí, ale všichni si zaslouží důstojnost”. Příspěvky jsou různého obsahového zaměření. Počet jednotlivých článků ve sledovaném čísle je 27. Témata se týkají drogové scény a příběhů uživatelů, protidrogové politiky, harm reduction, léčbou a mnoho dalších. Údaj o zdrojích informací v člancích je obecný a neúplný, v úvodu článku, v textu nebo nakonci je uveden zdroj, ze kterého lze usoudit jen to, že určitá část textu nepochází od autora hodnoceného textu. Jednoznačná indentifikace původního zdroje není možná nebo by byla příliš obtížná. Forma zpracování informací je nejčastěji zastoupena v podobě klasických článků, jsou zde dopisy uživatelů, fejeton, básně, foto instruktáž, informační články a další.

#### **6.1.11 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU DRUGS–POLICIES AND PRACTICES**

##### **Formální kritéria:**

V Makedonii vychází dvakrát do roka časopis Drugs – Policies and practices. Vydává ho organizace HOPS (Healthy Options Project Skopje), která vznikla v roce 1997. Tištěný časopis vychází pouze v makedonštině, v online podobě ho můžeme nalézt jak v makedonštině, tak v angličtině. Vzhledem k tomu, že jsem pracovala s anglickou verzí časopisu, nemohu určit kolik má periodikum celkem stran, ani v jakém formátu vychází. Časopis má mezinárodní identifikační kód ISSN 1857-906X. Počet čísel ve sledovaném ročníku je 2. Číslo je vyvedeno plnobarevně. Na první straně přebalu je barevná fotografie,

kteřá je doplněna titulky. Přímo na první straně přebalu je přítomný obsah sledovaného čísla. Vydavatel časopisu nesídlí v členské zemi EU, a vydávání časopisu není hlavní činností organizace, je jen dílčí aktivitou. Drogová tematika je zřejmá z názvu periodika, název obsahuje drogu obecně. Z názvu však není zřejmá cílová skupina, pro kterou je časopis určen. V časopise není informace o financování, či přiznané finanční podpoře. V anglické online verzi není tiráž, časopis postrádá na jednom místě uvedené informace týkající se vydavatele, nakladatele a tiskárny. Na přebalu časopisu není uvedeno, pro jakou cílovou skupinu je periodikum určeno. Dle obsahu sdělení též není možné rozlišit cílovou skupinu. Zaměření časopisu na uživatele dle pohlaví není možné identifikovat. Témata nejsou výhradně orientována na ženy nebo muže, jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Zaměření časopisu na uživatele dle způsobu užívání není možné identifikovat. Témata a jednotlivé příspěvky jsou univerzální. Časopis je distribuován zdarma, na přebalu časopisu je explicitně uvedeno k dispozici zdarma. Časopis má svoje internetové stránky <http://hops.org.mk/en/content/drugs-policies-and-practices-february-2015>. Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu je výborný. Periodikum působí profesionálně, je možné identifikovat jednotlivé grafické prvky a styl časopisu. Barvy a obrazové prvky jsou zřetelné, použitý je jednotný a čitelný font písma.

### **Obsahová kritéria:**

Číslo je monotematické. Hlavním tématem sledovaného čísla je politika harm reduction. V časopise nalezneme celkem 21 článků. Které jsou nejčastěji tematicky zaměřeny na protidrogovou politiku, dále pak na harm reduction, soudy, parlamenty a zákony, a mnoho dalších. Údaj o zdrojích informací v člancích je obecný a neúplný. V člancích je uveden zdroj, ze kterého lze usoudit jen to, že určitá část textu nepochází od autora hodnoceného textu. Jednoznačná identifikace původního zdroje není možná, nebo by byla příliš obtížná. V časopise nalezneme nejčastěji informace zpracované v podobě informací a oznámení, dále pak klasické články, recenze, rozhovor a úvodník.

## **7. VÝSLEDKY**

### **7.1 ČASOPISY**

Výzkumná otázka č. 1: Kolik je evropských harm reduction časopisů určených aktivním uživatelům NL (vyjma marihuany)?

Celkem se podařilo identifikovat 14 časopisů, z nichž 11 časopisů tvořilo základní výzkumný soubor. Jedná se o časopisy: Dekontaminace (Česká republika), Street magazine (Česká republika), Intoxi (Slovensko), STORMík (Slovensko), Drogenkurier (Německo), Magazyn MNB (Polsko), ASUD Journal (Francie), Alter Ego (Francie), Harlekin (Rakousko), Weturi (Finsko), Drug-Policies and Practices (Makedonie). Všechny časopisy byly vydány v roce 2015 a jedná se o první vydané číslo. Všechny časopisy jsou vydávány v úředním jazyce dané země. Pouze časopis Drug-Policies and Practices je vydáván i v angličtině. Všechny časopisy vyjma 1 (Drug-Policies and Practices) vycházejí v Evropské unii.

Výzkumná otázka č. 2: Jaká jsou formální kritéria evropských harm reduction časopisů určených aktivním uživatelům NL (vyjma marihuany)?

Časopisy měly průměrně 32 stran. Nejvíce stran měl polský časopis Magazyn MnB, který byl ze všech časopisů jednoznačně nejobsáhlejší a měl 64 stran. Naopak nejméně stran měl francouzský časopis Alter EGO, který měl 15 stran a slovenský časopis INTOXI se 16-ti stranami. U makedonského časopisu Drugs-Policies and Practices celkový počet stran chybí, důvodem je, že časopis je v anglické verzi přístupný pouze na webu.

ISSN (International Standard Serial Number) číselným kódem disponovaly pouze 4 časopisy, konkrétně: Magazyn MNB, ASUD Journal, Alter EGO a Drugs-Policies and Practices.

Počet čísel ve sledované ročníku byl v průměru 4, můžeme tedy říci, že vycházel čtvrtletně. Nejčastěji ze všech časopisů byl vydáván časopis Dekontaminace, který vychází každý měsíc, počet čísel v ročníku byl tedy 12. Naopak nejméně často vychází časopisy Weturi a Drugs-Policies and Practices, které byly vydávány v intervalu 2 čísel v ročníku, lze tedy říci, že vychází pololetně.

Časopisy byly vydávány nejčastěji ve formátu A5 (5) a A4 (3), 1 časopis ve formátu B5 a 1 časopis má atypický rozměr. U 1 časopis nelze určit rozměr, protože je dostupný pouze na webu.

Drogovou problematiku mělo v názvu 7 časopisů (INTOXI, Drogenkurier, Street magazine, STORMík, Magazyn MnB, ASUD Journal a Drugs-Policies and Practices). Ve

většině případech figuruje v názvu periodika nějaký odkaz na název organizace, která vydává časopis a zabývá se i jinými drogovými službami. Pouze 2 (Harlekin, Alter EGO) časopisy měly název časopisu zcela nesouvisející s drogovou problematikou. A 2 časopisy měly v názvu slovní hříčku (Dekontaminace a Weturi).

V názvu 10 časopisů nebyla uvedena cílová skupina, pouze u časopisu Drogenkurier je zřejmá cílová skupina a sice uživatelé drog obecně.

Ve všech případech 11-ti časopisů bylo zjištěno, že se vydávající organizace zabývá nejen vydáváním časopisu, ale i ostatními HR službami. Celkem 8 časopisů obsahovalo přesnou a úplnou tiráž. Pouze dva časopisy (Street magazine a STORMík) neobsahovaly tiráž vůbec. U časopisu Drugs-Policies and Practices chyběla tiráž také, důvodem je přístupnost časopisu pouze na webu.

## **7.2 TECHNICKÁ DATA**

Všechny časopisy vyjma 1 (Magazyn MNB) byly vyvedeny plnobarevně. Časopis Magazyn MNB měl barevnou pouze přední stranu obalu. Celkem bylo v 11-ti časopisech identifikováno 228 článků různých zaměření. V průměru obsahoval každý časopis 21 článků ve sledovaném čísle. Nejvíce článků celkem 32 obsahoval francouzský časopis ASUD Journal, nejméně pak časopis INTOXI s celkovým počtem 9 článků. Pouze v 1 časopise se objevila na přední straně obalu fotografie, další 3 časopisy obsahovaly kresbu/grafiku/počítačovou grafiku a 7 časopisů obsahovalo kombinaci dvou předchozích.

Obsah čísla na první straně přebalu byl přítomen u 8 časopisů, naopak 3 časopisy neobsahovaly žádné základní informace. Zajímavé je, že u 7 časopisů není známa jejich nominální hodnota, pouze 3 časopisy obsahovaly informaci, že jsou poskytovány zdarma a 1 časopis obsahoval informaci, že je prodejný (ASUD Journal).

Ve 3 případech nemá časopis svoje internetové stránky, ostatních 8 časopisů jimi disponuje. Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu byl v 9-ti případech výborný. Časopisy působily profesionálně. Naopak 2 časopisy (INTOXI a Street magazine) působily oproti ostatním nízkým dojmem. Na jejich vzhledu bylo zřejmé, že je časopis vydáván



svépomocně. V 7 časopisech chyběl údaj o přiznané finanční podpoře, zbývající 4 časopisy tuto informaci obsahovaly (Dekontaminace, INTOXI, Drogenkurier a ASUD Journal).

Pouze u 1 časopisu je zřejmá cílová skupina, a sice uživatel drog obecně, dle názvu periodika (Drogenkurier), u zbývajících 10-ti časopisů není cílová skupina v názvu rozlišena. Všechny časopisy vyjma 1 (Alter EGO) nebylo možné identifikovat jejich zaměření dle pohlaví. Témata nebyla výhradně orientována na ženy nebo muže. Pouze sledované číslo časopisu Alter EGO bylo zaměřeno na ženy. Zaměření časopisu na uživatele dle způsobu užívání bylo v 9-ti časopisech nerozlišeno nebo se jednalo o neinjekční uživatele. Pouze ve 2 časopisech (INTOXI a STORMík) bylo možné identifikovat zaměření sledovaného čísla na injekční uživatele.

### **7.3 OBSAHOVÁ DATA**

Výzkumná otázka č. 3: Jaká sdělení jsou v HR časopisech zastoupena z hlediska obsahu?

Z výzkumného souboru nebylo 6 časopisů monotematických, časopisy byly strukturované, neměly však určeno hlavní téma. Ostatních 5 časopisů bylo monotematických, konkrétně:

Dekontaminace – téma čísla “Sex”

Street magazine – téma čísla „Změna”

Drogenkurier – téma čísla „Celosvětová Harm Reduction“ – finanční krize?“

Alter EGO – téma čísla „Ženy a jejich specifické potřeby“

Drugs-Policies and Practicies – téma čísla “Politika Harm Reduction”

Zaměření čísla – téma/počet článků. Na problematiku Harm Reduction bylo zaměřeno celkem 32 článků v 10-ti časopisech, nejvíce článků na toto téma obsahoval časopis Drogenkurier (7). Naopak žádný článek o HR neobsahoval časopis Harlekin. Protidrogovou problematikou se zabývalo 6 časopisů, celkem bylo identifikováno 22 článků, z nich skoro polovina (10 článků) obsahoval jeden časopis (Drugs- Policies and Practicies). 9 časopisů se zabývalo drogovou scénou, celkový počet článků zabývajících se tímto tématem byl 19 v 9-ti časopisech. Nejvíce článků na dané téma publikoval časopis Weturi (celkem 8 článků). Příspěvky na téma léčba se zabývalo celkem 9 časopisů s celkovým počtem 14 článků. Nejvíce článků (3) publikoval časopis Drogenkurier. Dalším v pořadí bylo téma soudy, parlament a zákony s celkovým počtem 10 článků publikovaných v 6-ti časopisech. Neutrální

informace o látce poskytovaly 4 časopisy v celkovém počtu 9-ti článků. Z toho největší zastoupení s počtem 6-ti článků měl časopis ASUD Journal. Reklamu obsahovaly 4 časopisy v celkovém počtu 8. Periodika Drogenkurier a ASUD Journal obsahovaly každý 3 reklamy. Celkem 4 časopisy obsahovaly 4 články, které se zabývaly opatřeními omezujícími nabídku obecně (policie). Pouze 2 časopisy (Harlekin a Magazyn MnB) obsahovaly celkem 2 články na téma věznice a vězeňství. Poze časopis Harlekin se zabýval v 1 článku tématem primární prevence. Nejvíce článků celkem 107 spadalo do kategorie jiné. Jednalo se o články, které nešlo zařadit do žádné z kategorií, nebo nebylo jednoznačné zaměření pouze na jednu oblast. Jednalo se například o úvodníky, volnočasové prvky, recenze, rozhovory atd. Údaj o zdrojích informací v článcích byl přesný a úplný pouze u 3 časopisů (INTOXI, Drogenkurier a ASUD Journal), v 6-ti případech byl zdroj obecný a neúplný. 2 časopisy (STORMík a Street magazine) neobsahovaly informace o zdrojích vůbec.

Forma zpracování informací ve sledovaných periodikách byla nejčastěji zastoupena ve formě klasických článků v celkovém počtu 99 článků, které byly zastoupeny ve všech 11-ti časopisech. Největší počet klasických článků obsahoval časopis ASUD Journal (celkem 19 článků). Nejméně pak časopis STORMík s 1 článkem. Další nejčastěji zastoupenou formou zpracování informací byly informace a oznámení, bylo identifikováno 51 článků v 10-ti časopisech. Periodika Harlekin a STORMík obsahovala 10 oznámení nebo informací. Žádnou formu informací nebo oznámení jsem neidentifikovala pouze v časopise Magazyn MnB. V 8 časopisech bylo identifikováno 26 článků, které nespádaly do žádné z kategorií a taky byly zařazeny do kategorie jiné. Všechny časopisy vyjma 1 (STORMík) obsahovaly úvodník, celkový počet 10 v 10-ti časopisech. Dopis jsem identifikovala ve 4 časopisech v celkovém počtu 8 dopisů. Nejvíce (5) jich obsahoval finský časopis Weturi. Se shodným počtem 6 se umístily informace ve formě recenzí, rozhovorů a volného času. V časopisech se objevilo 5 básní a 5 anket. Foto/kreslená instruktáž byla identifikována v celkovém počtu 4 ve 2 časopisech. Ve 2 časopisech se objevil kreslený komiks. Žádné ze sledovaných periodik neobsahovalo v daném čísle odpověď na dotaz ani fotokomiks.

**Tab. 9: Celkové výsledky – formální data.**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Název časopisu	Dekontaminace	INTOXI	Street magazine	DROGENKURIER	HARLEKIN	MAGAZYN MNB	ASUD Journal	Alter EGO	Weturi	DRUGS-POLICIES AND PRACTICES	STORMik
Rok vydání	2015	2015	2015	2015	2015	2014/2015	2015	2015	2015	2015	2015
Číslo	1	1	1	101	25	1	56	84	7	3	3
Počet stran celkem	28	16	32	32	32	64	40	15	40	?	24
ISSN časopisu	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	2082-2588	1257-3280	1770-4715	Ne	1857-906X	Ne
Počet čísel ve sledovaném ročníku	4	12	3	4	4	4	4	4	2	2	5
Formát tištěného periodika	B5	A4	A5	A4	A5	Atypický rozměr	A5	A5	A4	-	A5
Číslo vyvedeno v barvě	Celý časopis plnobarevně	Celý časopis plnobarevně	Celý časopis plnobarevně	Celý časopis plnobarevně	Celý časopis plnobarevně	Jen přebal	Celý časopis plnobarevně	Celý časopis plnobarevně	Celý časopis plnobarevně	Celý časopis plnobarevně	Celý časopis plnobarevně
Obrazové prvky na první straně přebalu sledovaného čísla	Kresba, grafika, počítačová grafika	Kombinace	Kombinace	Kresba, grafika, počítačová grafika	Kombinace	Kombinace	Kombinace	Kombinace	Kombinace	Foto	Kresba, grafika, počítačová grafika
Obsah čísla na první straně přebalu sledovaného čísla	Ne	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ne
Oblast ve které periodikum vychází	EU	EU	EU	EU	EU	EU	EU	EU	EU	Non-EU	EU
Jazyk ve kterém periodikum vychází	Čeština	Slovenština	Čeština	Němčina	Němčina	Polština	Francouzština	Francouzština	Finština	Makedonština, angličtina	Slovenština
Drogová tematika v názvu periodika	Jiné, slovní hříčka	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ne	Jiné, slovní hříčka	Ano	Ano
Droga v názvu periodika	Ne	Ne	Ne	Droga obecně	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Droga obecně	Ne
Cílová skupina v názvu periodika	Ne	Ne	Ne	Uživatel drog obecně	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
Vydávání časopisu je hlavní činností organizace	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
Informace o financování/při známá finanční podpora	Ano	Ano	Ne	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne	Ne	Ne
Tiráž	Přesná, úplná	Přesná, úplná	Chybí	Přesná, úplná	Přesná, úplná	Přesná, úplná	Přesná, úplná	Přesná, úplná	Přesná, úplná	-	Chybí
Stát, ve kterém periodikum vychází	Česká republika	Slovensko	Česká republika	Německo	Rakousko	Polsko	Francie	Francie	Finsko	Makedonie	Slovensko
Na přebalu časopisu je uvedeno, pro jakou cílovou skupinu je periodikum určeno	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ne	-	Ne
Cílová skupina časopisu dle obsahu sdělení	Klienti drogových služeb	Klienti drogových služeb	Klienti drogových služeb	Klienti drogových služeb	Klienti drogových služeb	Klienti drogových služeb	Klienti drogových služeb	Klienti drogových služeb	Klienti drogových služeb	Klienti drogových služeb	Klienti drogových služeb, sexuální služby
Zaměření časopisu na uživatele dle pohlaví	Nerozlišeno	Nerozlišeno	Nerozlišeno	Nerozlišeno	Nerozlišeno	Nerozlišeno	Nerozlišeno	Žena	Nerozlišeno	Nerozlišeno	Nerozlišeno
Zaměření časopisu na uživatele dle způsobu užívání	Neinjekční, nerozlišeno	Injekční	Neinjekční, nerozlišeno	Neinjekční, nerozlišeno	Neinjekční, nerozlišeno	Neinjekční, nerozlišeno	Neinjekční, nerozlišeno	Neinjekční, nerozlišeno	Neinjekční, nerozlišeno	Neinjekční, nerozlišeno	Injekční
Nominální hodnota časopisu	Není známo	Zdarma	Není známo	Není známo	Není známo	Zdarma	Prodejný	Není známo	Není známo	Zdarma	Není známo
Má časopis také svoje internetové stránky	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ne
Celkový dojem ke grafickému provedení časopisu	Výborný	Nízký	Nízký	Výborný	Výborný	Výborný	Výborný	Výborný	Výborný	Výborný	Výborný

**Tab. 10 Celkové výsledky – obsahová data**

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Název časopisu		Dekontaminace	INTOXI	Street magazine	DROGENKURIER	HARLEKIN	MAGAZYN MNB	ASUD Journal	Alter EGO	Weturi	DRUGS-POLICIES AND PRACTICES	STORMIK
Číslo monotematické		Ano	Ne	Ano	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne
Téma čísla		Sex	-	Změna	Celosvětová HR – finanční krize?	-	-	-	Ženy a jejich specifické potřeby	-	Politika Harm Reduction	-
Počet jednotlivých článků ve sledovaném čísle		21	9	15	28	23	19	32	14	27	21	19
Zaměření čísla – téma/počet článků	Protidrogová politika	0	0	0	4	0	3	2	2	1	10	0
	Primární prevence	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	Léčba	1	2	0	3	0	1	1	2	1	2	1
	Harm reduction	2	1	2	7	0	1	5	2	5	3	4
	Neutrální informace látky	0	1	0	1	0	1	6	0	0	0	0
	Opatření omezující nabídku obecně, policie	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0
	Soudy, parlamenty, zákony a (podzákonné normy)	0	0	2	2	0	2	1	0	0	2	1
	Věznice a vězeňství	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
	Reklama	0	0	0	3	1	0	3	0	0	0	1
	Drogová scéna, příběh uživatele	0	0	2	1	1	1	2	2	8	1	1
	Jiné	18	5	9	6	18	8	11	6	12	3	11
Údaj o zdrojích informací v článcích		Obecný, neúplný	Přesný, úplný	Chybí	Přesný, úplný	Obecný, neúplný	Obecný, neúplný	Přesný, úplný	Obecný, neúplný	Obecný, neúplný	Obecný, neúplný	Chybí
Forma zpracování informací	Anketa	1	0	0	0	1	0	2	0	0	0	1
	Foto/kreslená instruktáž	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
	Fotokomiks	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Informace, oznam	4	3	3	2	10	0	6	1	3	9	10
	Klasický článek	7	4	6	18	6	13	19	8	9	8	1
	Kreslený komiks	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	Odpověď na dotaz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Recenze	0	0	0	0	1	0	0	2	0	2	1
	Rozhovor, debata	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1
	Úvodník	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
	Báseň	0	0	1	0	0	0	0	1	3	0	0
	Dopis	0	0	1	0	0	0	0	1	5	0	1
	Volný čas – vtip, křížovka...	0	0	1	0	2	0	0	0	1	0	2
	Jiné	3	0	1	6	2	4	4	0	4	0	2

## 8. DISKUSE A ZÁVĚR

Cílem této studie bylo zmapovat časopisy určené uživatelům nelegálních návykových látek, které jsou vydávány v Evropě, vyjma časopisů určených uživatelům marihuany. Celkem se podařilo identifikovat 14 časopisů, konkrétně: Dekontaminace (Česká republika), Street magazine (Česká republika), Intoxi (Slovensko), STORMík (Slovensko), Drogenkurier (Německo), Magazyn MNB (Polsko), ASUD Journal (Francie), Alter Ego (Francie), Harlekin (Rakousko), Weturi (Finsko), Drug-Policies and Practices (Makedonie), Mainline (Nizozemí), Black Poppy (Velká Británie) a Illegal! (Velká Británie).

Vzhledem ke skutečnosti, že jsem se snažila oslovit a komunikovat se všemi státy Evropy, s některými se bohužel nepodařilo navázat žádnou formu kontaktu, a proto tak nelze vyloučit, že nějaké časopisy pro uživatele nelegálních návykových látek ještě existují. Proto by bylo vhodné dále se tomuto tématu věnovat podrobněji a dlouhodobě, zkusit jiné možnosti, jak navázat vztah s vydavateli a organizacemi, které se danou problematikou zabývají. Možností je třeba osobní kontakt na nějaké mezinárodní konferenci.

Dalším cílem této práce bylo popsat časopisy z hlediska formálních kritérií. Podrobné výsledky jsem uvedla v předchozí kapitole „Výsledky“. V této kapitole se budu věnovat krátkému shrnutí a úvaze. Když vezmeme v úvahu počty stránek celkem, znamená to, jak moc byla periodika obsáhlá. V souvislosti s tímto faktem se nabízí otázka, do jaké míry je rozsah čísla ovlivněn finanční stránkou věci. Jedná se o to, že časopisy ve všech případech vydávají organizace, které se věnují i dalším drogovým službám. Často na nich pracují lidé, kteří mají jinou hlavní náplň práce a vydávání časopisu tvoří doplněk jejich pracovní náplně. Všechny organizace, které časopisy vydávají se věnují i jiným službám pro uživatele nelegálních návykových látek, jedná se především o terénní práci a nízkoprahová kontaktní centra. Mohli bychom tedy uvažovat tak, že by mohlo být zpracování časopisu na lepší úrovni, kdyby se pracovníci mohli soustředit pouze na jednu činnost a to na vydávání časopisu. Kolik peněz tedy mohou investovat do samotného časopisu? Ovlivňuje to celkový počet stran časopisu? Obě tyto otázky vedou k zamyšlení, jaké faktory ovlivňují tvorbu samotného časopisu a bylo by vhodné je dále prozkoumat v nějaké jiné práci. Další otázka, která se nabízí je. Kolik stran je vhodných? Mám na mysli, kolik stran by měl časopis „ideálně“ mít, aby si udržel čtenářovu pozornost. V průměru se pohyboval počet stran kolem 30-ti. Jeden časopis (Magazyn MNB) však vybočoval a měl celkem 64 stránek. Nabízí se otázka, jestli je akutní uživatel nelegálních

návykových látek schopný a ochotný tento časopis přečíst celý? I tato otázka by mohla být dalším podnětem pro samostatný výzkum. Herzog a Termer (2010) uvádějí, že by časopisy měly obsahovat základní informace ve formě stručných sdělení, což u zmiňovaného časopisu neplatí.

Pouze 4 časopisy z 11 disponovaly ISSN číselným kódem. Otázka zní proč? Tento mezinárodní číselný kód umožňuje vyhledávání, zpracování a přenos dat. Kdyby byly všechny časopisy registrovány, bylo by jednodušší získat přehled o všech časopisech, které jsou k této problematice na trhu.

Jako hlavní slabinu této práce vydím v jazykové bariéře. Vzhledem k tomu, že nedisponuji všemi jazyky (čeština, slovenština, angličtina, němčina, francouzština, finština, polština a makedonština), ve kterých byly časopisy vydány, musela jsem přizvat ke spolupráci několik lidí, kteří mi pomáhali s překladem některých časopisů. Lze tedy předpokládat, že mohlo dojít k jistým nesrovnalostem nebo nepochopením z obou stran. Snažila jsem se tomu předejít úzkou spoluprací a oslovit lidi, kteří se drogové problematice nějak věnují. Nepovedlo se mi to však ve všech případech. Nelze ani vyloučit, že jsem správně odhalila a přeložila slangové výrazy daného jazyka. Jeden z časopisů byl vydáván ve dvou jazycích, což umožňuje snazší komunikaci, dostáváme se ale opět k otázce finanční a kapacitě pracovníků. Jazyková bariéra hrála roli i v posuzování obsahových kritérií časopisů.

Největší rozdíl z hlediska obsahu byl v zaměření článků. Z celkového souboru bylo 5 časopisů monotematických. Časopis obsahoval komplexní informace, ale pouze na zvolené téma. Je otázkou, jestli u cílové skupiny, kterou je v tomto případě uživatel nelegálních návykových látek je zaměření na jeden problém vhodné. Sice tím docílíme lepší edukace a informovanosti v dané problematice, ale zároveň nevíme, jestli si čtenář přečte další číslo, které bude věnováno jinému problému. Pokud chceme docílit informovanost a edukaci klientů, jak „zařídíme“, aby se k nim dostaly i ostatní důležité informace?

Největší počet článků byl zaměřen na problematiku Harm Reduction, což je pochopitelné. Většina časopisů obsahovala podobné informace např. o přenosu infekčních nemocí, o „správné“ aplikaci drogy, bezpečném sexu. Lišilo se však jejich grafické zpracování, které bylo v některých časopisech lépe zpracované. V tomto ohledu by byla dobrá možná komunikace a výměna těchto informačních textů mezi organizacemi.

Termer a Herzog (2010) uvádějí, že je důležité, aby časopis obsahoval i sdělení od samotných uživatelů, klienti drogových služeb toto hledisko hodnotí jako kladné a zvyšuje to atraktivitu daného časopisu. Pouze jeden časopis obsahoval více informací od samotných uživatelů. Možným řešením by bylo, více oslovovat klienty s nabídkou spolupráce. V úvahu by mohla připadat i nějaká „odměna“ za tuto činnost.

U jednoho časopisu (Drugs – Policies and practices) převládaly články zaměřené na protidrogovou politiku. Což vyvolávalo pochybnosti, jestli je opravdu časopis zaměřen na drogové uživatele. Od ostatních časopisů se v tomto ohledu lišil.

Další otázkou je do jaké míry je u časopisů pro uživatele nelegálních návykových látek důležitá přední strana obalu periodika. Časopisy jsou totiž většinou distribuovány terénními pracovníky nebo jsou k dispozici v kontaktních centrech a tak není potřeba přitáhnout oko potenciálního čtenáře právě na daný časopis. Nevztahuje se na ně tedy stejný požadavek jako na „klasické“ časopisy, které jsou distribuovány (prodávány) klasickou cestou na novinových stáncích. Tam je totiž první strana přebalu nejdůležitější, protože se od ní odvíjí prodej daného výtisku. S tím také souvisí cena periodika. Ve většině případů chyběl v časopise údaj o nominální hodnotě periodika, z jiných zdrojů vím, že je většina časopisů distribuována zdarma. Pouze jeden časopis z výzkumného celku je prodejný. Nabízí se otázka proč? Možná by se tím dala zlepšit finanční situace vydavatelství a tím také kvalita samotného časopisu. Nebo by to mohlo naopak vést k jejímu zániku. Nevíme, jestli by drogoví uživatelé byli ochotni za časopis zaplatit nějakou částku. I v tomto směru bychom mohli vést výzkum dalším směrem a doplnit tak zatím neprobádanou oblast.

Příjemně mě překvapilo, že francouzský časopis, jako jediný zacílil sledované číslo na uživatele dle pohlaví a sice na ženy. Tématem čísla byly Ženy a jejich specifické potřeby. Kalina (2008) ve své knize uvádí, že zkušenosti z praxe potvrzují významné rozdíly v problematice drog u žen a u mužů. Obě skupiny tedy vyžadují odlišný přístup. Dále pak upozorňuje na fakt, že poměr mužů a žen na drogové scéně je 2:1. Proto by bylo vhodné toto téma více probádat a prozkoumat.

Ráda bych zde uvedla, že celkový dojem ke grafickému provedení sledovaných časopisů, jsem hodnotila z pozice laického pozorovatele, pohled je čistě subjektivní. Nejsem

v tomto oboru nijak vzdělána, a tak je možné, že by pohled profesionála na tuto problematiku vypadal zcela jinak. Chtěla bych vyslovit obdiv a úctu ke všem lidem, kteří se na vydávání těchto časopisů nějakým způsobem podílí, vážím si jejich nadšení a práce.

Vzhledem k tomu, že jsem nenalezla žádnou studii, která by se zabývala tím, jak by měl časopis pro uživatele nelegálních návykových látek vypadat a jaké by měl splňovat požadavky, bylo by v zájmu věci toto téma dále rozebírat a zpracovávat.



## **Použitá literatura:**

Ambrose, G., Harris, P. (2009). *Layout – velký průvodce grafickou úpravou*. Brno: Computer Press.

Bednář, V. (2012). *Krizová komunikace s médii*. Praha: Grada Publishing.

Council of the European Union (2004). *EU Drug Strategy (2005 – 2012)*. Brussels: Council of the European Union.

Disman, M. (2000). *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum.

Downing, J., Husband, Ch. (2005). *Representing Race: Racism, Ethnicities and Media*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications.

Dvořáček, J. (2003). Předlékařská a lékařská první pomoc při akutní intoxikaci – obecné otázky. In Kalina, K. a kol.: *Drogy a drogové závislosti – mezioborový přístup*. Kapitola 5/5. Praha: NMS/Úřad vlády ČR.

EMCDDA MONOGRAPHS (2010). *Harm Reduction: Evidence, impacts and challenges*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010.

EMCDDA (2016). Evropská zpráva o drogách, Trendy a vývoj. <http://emcdda.europa.eu/system/files/publications/2637/TDAT16001CSN.pdf>

EMCDDA (2016). RESPECTIVES ON DRUGS. Drug consumption rooms: an overview of provision and evidence. <http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/drug-consumption-rooms>

Gabrhelík, R., Vavrinčíková, L., Mioviský, M., Šťastná, L. (2012). *Manuál kódování tištěných sdělení o návykových látkách a tématech s nimi spojených: Aplikace pro kódování časopisů určených problémovým uživatelům nelegálních návykových látek*. Klinika adiktologie, 1. Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecné fakultní nemocnice Praha.

Gerra, G. (2009). *Drug Demand Reduction: new challenges and perspectives*. Working Paper. Vienna: UNODC, Health and Human Development Section.

Guryčová, Z. (2010). Perorální aplikace pervitinu formou želatinové kapsle. *Adiktologie*, (10)1, 56 – 62.

HARRIS, D. (2004). *Kaligrafie* (str. 256). Nakladatelství Slovart.

Herzog, A., Termer, A. (2010). Časopis Dekontaminace: Informační a vzdělávací médium pro uživatele drog. *Adiktologie*, 10(3), 174 – 179.

Hunt, N. (2003). *A review of the evidence – base for Harm Reduction approaches to drug use*. <http://www.neilhunt.org/pdf/2003-evidence-base-for-hr-hunt-et-al.pdf>

IHRA (2010). *Global State of Harm Reduction 2010. Key issue for broadening the response*. London, UK: IHRA.

IHRA (2010). *What is Harm Reduction? A position statement from the International Harm Reduction Association*. London, UK: IHRA.

Hrdina, P. (2003). Harm Reduction – Snižování poškození drogami. In Kalina, K. a kol.: *Drogy a drogové závislosti – mezioborový přístup*. Kapitola 5/1. Praha: NMS/Úřad vlády ČR.

Janíková, B. (2015). Harm Reduction. In Kalina, K. a kol: *Klinická adiktologie* (pp. 13, str. 272 - 283). Praha: Grada Publishing.

Janíková, B. (2008). Harm reduction: Časné intervence v nízkoprahových službách. In Kalina, K. a kol: *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada Publishing.

Jiráček, J., Köpplová, B. (2007). Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace. Praha: Portál.

Kalina, K. (2015). Bio-psycho-socio-spirituální model a jeho implikace pro odbornou péči (Ed.), *Klinická adiktologie* (pp. 4). Praha: Grada Publishing

Kalina, K. (2008). Ženy a muži jako specifické cílové skupiny. In Kalina, K. a kol.: *Základy klinické adiktologie*. Kapitola 19. Praha: Grada Publishing.

Kalina, K. (2003). Modely závislosti a přístupy v pomoci uživatelům drog. In Kalina, K. a kol.: *Drogy a drogové závislosti – mezioborový přístup*. Kapitola 1/8. Praha: NMS/Úřad vlády ČR.

MEJSNAR, Petr. Média veřejné služby a jejich regulace v České republice [online]. Brno, 2007 [cit. 2016-11-19]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Jiří Kroupa Dostupné z: <[http://is.muni.cz/th/68522/pravf\\_m/](http://is.muni.cz/th/68522/pravf_m/)>.

Miovský, M. (2006). *Kvantitativní přístup a metody psychologického výzkumu*. Praha: Grada publishing.

Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Tion Leštinová, Z., Rous, Z., Kiššová, L., Kozák, J., Nechanská, B., Vlach, T., Černíková, T., Fidesová, H., Jurystová, L., Vopravil, J. (2016). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2015*. Praha: Úřad vlády České republiky.

Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Grolmusová, L., Tion Leštinová, Z., Rous, Z., Kiššová, L., Nechanská, B., Sopko, B., Vlach, T., Fidesová, H., Jurystová, L., Vopravil, J., Malinová, H. (2015). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2014*. Praha: Úřad vlády České republiky.

Prevence a kontrola infekčních nemocí u injekčních uživatelů drog: metodický pokyn ECDC a EMCDDA. 1. vyd. v jazyce českém. Praha : Úřad vlády České republiky.

Reekers, J. (2012) Global Drug User Magazines. *Adiktologie*, (12)1, 62-67.

Scherer, H. (2004). *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum.

STANÍČEK, J. (2009): Metodika terénní práce, Kontaktní práce - antologie textů České asociace streetwork. s. 231 - 234. Praha: Česká asociace streetwork.

ŠANDEROVÁ, Jana. Časopis pro specifickou cílovou skupinu [online]. Brno, 2011 [cit. 2016-11-19]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta. Vedoucí práce Jiří Eliška Dostupné z: <[http://is.muni.cz/th/174367/prif\\_m/](http://is.muni.cz/th/174367/prif_m/)>.

Šťastná, L., Miovský, M., & Novák, P. (2009). *Manuál kódování mediálních sdělení o návykových látkách a tématech s nimi spojených: Uživatelská příručka*. Tišnov: Sdružení SCAN

Těmínová, M. (2008). Systém péče a jeho složky. In Kalina, K. a kol.: *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada Publishing.

TOŠENOVSKÝ, Ondřej. Časopis - komunikační médium současnosti [online]. Brno, 2010 [cit. 2016-11-20]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta informatiky. Vedoucí práce Vítězslav Švalbach Dostupné z: <[http://is.muni.cz/th/139788/fi\\_m/](http://is.muni.cz/th/139788/fi_m/)>.

WHO. Ottawa Health Charter. First International Conference on Health Promotion; 1986; Ottawa, Canada: World Health Organization.

[http://www.streetwork.cz/images/stories/CAS/publikace15/dobra-praxe-2015\\_cz.pdf](http://www.streetwork.cz/images/stories/CAS/publikace15/dobra-praxe-2015_cz.pdf)

## **PŘÍLOHY:**

### **Příloha 1**

Dear colleagues,

we are preparing a survey and description of European Harm Reduction magazines which are meant for illegal addictive substances users. Our aim is to describe the magazines from a point of view of formal criteria and analyse them.

I would like to ask you for your cooperation in making contacts with organizations, which publish these magazines in your country. If it is possible, please, send me the first editions 2015 Year. We prefer an electronic version to printed one.

If you need more information, please, contact me on my email: [debnavajitka@seznam.cz](mailto:debnavajitka@seznam.cz).

Thank you very much for your cooperation in advance.

Bc. Jitka Debnárová

Clinic of Addictology

1.LF UK a VFN in Prague

Apolinářská 4, Prague 2, 128 00

tel.: + 420 739 632 561

email: [debnavajitka@seznam.cz](mailto:debnavajitka@seznam.cz)

URL: <http://adiktologie.cz/en/articles/406/What-we-do>

**Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta**  
**Kateřinská 32, Praha 2**

**Prohlášení zájemce o nahlédnutí  
do závěrečné práce absolventa studijního programu  
uskutečňovaného na I. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zpřístupněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo kopie závěrečné práce, jsem však povinen/a s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci.

[illegible]